

szerelmet ébresztő tavasz! Több nekünk a tavasz, — mint ama három másik testvére. Ez a szívesen látott vendég, nem a többi. Pedig a tavasz nekünk nem hoz semmit, csak néhány virágot. A többi testvérei jönnek kincsekkel megrakodva, és mégis csak ők várjuk, a tavaszt az ő üde, langyos lehelletével. Nem marad közöttünk sokáig, alig néhány nap, elszalad észrevétlen. Talán éppen azért olyan becses, hogy még az életünket is a szerint számítjuk „élt hús tavaszt, vagy harmincz tavaszt.”

Tél apó, a gonosz Tél apó, mikor már elment, visszakacsingat, és mintha itt felejtett volna valamit, visszatérget, hol egy napra, hol egy hétre. Sőt a mikor igazán el megy is, itt hagyja még hátra legényét: a Pongráczot, Szerváczt, Bonifáczt, a kik neki dolgoznak. Egrészt Tél apó miatt, mert még mindig itt lebzsel, másrészt a Nyár miatt, mely egyszer csak minden bevezetés nélkül mintegy érszakkal betoppan, rövid és bizonytalan a magyarországi tavasz uralma. Talán azért olyan dédelgetett, hogy minden lépte úgyszólván ünnepet jelent. A pótlak öntik hozzá a verseket, a verebek is összegyűlnek a kopasz száraz fagallyakra és óriási csiripelést visznek végbe. A gazdag emberek eleibe utaznak, ki Abbaziába, ki a Rivieráig. Ő maga jön aztán diadalmasan, előre eresztve hírnökeit. Az ibolya tűnik fel először Budapesten utcáin. De ez még nem igazi. Nagyvárosi schwindli az egész. A kis ibolyákat nem a napfény melengető lehe nevelte, hanem a fűtött üvegházak melege. A tavasz igazi előhírnöke a barka, a mit Virágvásárra megszentelni visznek a népek a kis falusi templomokba. Ez az igazi, ez a kedves. Még nem virág — csak valami átmenetszerű a virághoz.

Virágvásárra megszentelik a barkákat, és akkor már itt van a tavasz, a kinek még hét egész napja van húsvétig. A nagyhét. Azért is nagy, mert a szent legendában, mely ezt a világot átöleli, egy hét alatt fognak bekövetkezni a legnagyobb események. Krisztus urunk meghal nagypénteken, és föltámad húsvét-vasárnapon. És azért is nagyhét, mert a beérkezett tavasz egy hét alatt végzi a titáni munkát, hogy minden fát, cserjét bejár és fölébreszt és megfakaszt, az anyaföldet megmelegíti és ráparancsol a fűvekre és növényekre, hogy jelenjenek meg. S főszerű, néma szózatára mind, mind kijönnek.

S mindez csak falun szép, csak ott szép. A nagy házakat alig veszi észre a tavasz és a húsvét, de a kis falusi házakat fölékesíti. Az „isten tehenkéi” (Katicza-bogárkák) előmásznak a rögök alól és sütkéreznek a napfényen, a báránnyal vígan szökdelnek az udvaron, a kis libuskák először mennek be a patakba, mert a víz átmelegedett már kissé.

Természet és ember egy most. A természet is, az ember is a nagy eseményhez készül: a szent reggelhez, a mikor a harsonkák hirdetik: „Alleluja, az Isten fia föltámadott!”

Mennyi idylli öröm sarjadzik most abból a tiszteletből azokra a szegény falusi emberekre. Már az is mutatja, hogy ez a tisztelet csak egy Istennek szólhat, hogy olyan gyorsan háramlik az emberekre.

Nagy-szombaton már sűrű-forog az egész háznép, fűtik a kemencézt, mert kalács-sütés van, a gazda a báránnyal nyúzza odakünn, mert báránypesénye lesz holnap, a legény fiú az ólompttykét keresi össze öreg mellényéről, mert a huzag ólomöntésre készülnek estére. Az ólomöntések mutatja majd meg bizonyosra, hogy kicsodák, micsodák lesznek a jövődöbeljeik. Maguk a leányok mással vannak elfoglalva. A tűzhelyen a legkormosabb rottyogó

bögrében börszöny fő, abban festik meg pirosra a tojásokat, melyekre a rektor uram esodálatos pelikánokat, szíveket és rózsákat tud a penicziusával kikarcolni. Azokat aztán hűsvét másodnapján azok a legények kapják meg, a kik meglocsolják a hajadonokat. Persze rektor uram el-elhibáz egyet-egyet, a másíknál pedig valóságosan remekel. Világos tehát ezekből, hogy nagy különbség leszen abból, melyik legény kapja az elhibázott tojást, melyik a szebbet és melyik a legszebbet. Tanács folyik erről majd a két leány között nagy susogással és nagy pirulások mellett.

Hiszen nagy igazságtalanság, hogy a miért „azok a czudarok” ide jönnek és megöntik őket, nem hogy seprőt fogna rájuk az anyamasszony, de a pálinka mellé meg a piros tojás is kijár nekik. Szepegnek is a leányok ettől a naptól, kivált a kik az idei farsangon léptek eladó sorba; de azért azt se szeretnék, ha elmaradna, mert hát Krisztus Urunk végre is többet szenvedett és a hideg víznél is nagyobb lenne a szegénység, ha nem nézne feljök senki.

A régebbi időkben egy kicsit brutális volt a húsvéti öntözködés: duhaj legények megfogták a leányt, a kúthoz cipelték és egy-egy vödör vízzel öntötték le szegényt. Néha aztán úgy került, hogy nem lakodalmom lett a locsolási csintalankodás fejlődménye, mint igen sok esetben, hanem temetés. A leány tüdőgyuladást, vagy egyéb betegséget kapott és belehalt. Sok népdal és régi rege jön elő erről a falusi fonóknak.

Most már okosabbak a falusiak, no meg a fehérség is gyengébb lett, most már finomabb a húsvéti locsolás, a vödörből már csak bögre lett, mert minden összezsugorodik e világon, csak éppen az adó nő évről-évre nagyobbra.

Most már úgy van berendezve minden, hogy ruhában, leányban nagy kár ne történjék. Az Erzsébet meg a Vicsa a legőcskébb szoknyáját ölti fel húsvét másodnapján reggel, hanem azért úgy van az kiszelve, hogy mégis szép legyen, mikor végig öntve a testükhöz tapad. A varkocsukba se fonják be a drága selyem pántlikát, a miben majd a templomban mutatkoznak, de azért szépen megfésülük a hajukat, hogy sokat mutasson vízesen, az ingvállból se veszik éppen az útját, de nem is a durvát, hanem a gyolcsosát, a min átütődik nemcsak az idomok formája, hanem az ingerlő testnek a színe is. Hiszen éppen e miatt a szemle miatt jönnek a legények, — hát hadd kábuljon a szemük.

Az anyám-asszony is ügyel a dologra és sok rafinériával kormányozza az egész locsolási jelenetet. Rendesen kinn van a pitvarban, mikor a legények jönnek, többnyire párosával, a hol két, vagy több leány van, s rá köszöntik a szerencsés jó reggelt:

— Hozott Isten fiaim, mi járatban vagytok?
— Tudjuk, hogy kegyelmeteknél két virágszal van, hát eljöttünk őket megöntözni, hogy el ne hervadjanak!

— Miféle virágról beszéltek? Nincs énnálam egy fia se, ha csak nem az, a melyik az imádságos könyvembe van bepréslve.

— Nem az, nem az, — rázzák a fejüket nevetve a legények, — Viczának hívják az egyiket, Erzséket a másikat.

— Úgy, ni? Hát őket akarjátok megönteni?
— Adj a elő őket néne-masszony.

— Abból semmi sem lesz. Gyertek be ti a szobába.

A legények kötözködni, a leányok kiadatását kéri, de az öreg sárkány nem enged, mondván:

— Hol hallottatok olyan bolondot, hogy a virág menjen az öntöző kertészlegény után.

A kertészlegény keresse fel a virágot. Hanem a nagy kancsókat se engedem. Itt vannak a saját kis bögréink ám, azokból locsoljátok meg.

Az előre elkészített bögrében langyos víz van, mely meg nem árt a hajadonoknak, kik nagy szívdobogva mindenféle szögletekbe bujkálva, várják már odabent az elmaradhatlan szerencsét.

A legények belépnek a küszöbön, mire felhangzanak odabent a kétségbeesett visítások, melyekből persze kiérzik a vidám, tréfás zamat is. A leányokat nehéz előkeresni szűzekök, nyoszolyák mellől, s nem ritkán maguknak a családtagoknak kell őket lefogni, hogy a legény becsületesen leönthesse.

Az így meglocsolt virágok aztán duzzognak, átkozódnak, és mindenféleképpen fenyegetik a legényt, sirva is fakadnak, de a könnyek alatt a mosoly játszik a szemeikben, s az előre elkészített tojásokat a szokáshoz képest mégis csak kiosztják — jutalmul a meglocsolásért. Igaz, hogy néha érdemes is, mert rendszeren a locsoló legények közül kerül ki az a bizonyos, majd a jövő farsangon, — a ki a meglocsolt virágot átülteti a saját cserepébe.

A mit az idősebbektől láttak, azt a gyerekek is folytatják egész nap. Egész járatok indulnak meg a falukban. Apró fiúk, kis bögréikkel. Hűsvét keddjén aztán a kis leányok mennek őket visszaönteni s a mi piros tojást összeszeresztek tegnap, azt ma megint visszaosztják a leányok között s ez mind hivatalos, ünnepélyes komolysággal megy délelőtt, de délután itt-ott, mint minden szabadság, ez is a szertelenségbe fajul el. Öntöznek boldogot-boldogtalant, még az útonjárókat is s csak úgy zeng az egész falu a nagy vihánczólástól, pajkosságtól, míg végre a mozgalmas nap alkonyán megkondul az esteli harangszó ünnepélyesen, melán, s lassan-lassan elcsendesedik a falu. Főszerű csönd és mozdulatlanság ül az egész tájékon. Pedig micsoda lázas munka folyik odalent a föld alatt. Hogy sietnek a milliárd és milliárd fűvek az ő rejtélyes, esodálatos útjaikon, hogy fűrik magukat kifelé... Mindenki boldog és megelégedett, csak két színes lepkét, mely könnyed gyöngyház szárnyait édesdeden mártogatta délután a nap-sugárban, fog el most a kínos nyugtalanság az éji szállás miatt.

Keresik, keresik, nagy keringve, hol találhatnának egy falevelet, vagy virágot, a hol alhatnának. De még levél nincsen, de még virág nincsen.

Érzik, hogy korán születtek. S összetett szárnyakkal tapadnak oda egy sivár, üres, fekete fakéreghez.

Mohorai Pál.

MÁRIA.

Mikor beragyogja a földi dicsőség.

A világ királyát, a hozzánnak hősét,
Mikor más se terem körűlte virágnál:
Te örömkönnnyűddel titkon félreálltál,
Oh, Krisztus édesanyja, Mária!

Mikor kikacagják és gúnyba feresztik,
S kárörömmel nézi egy világ a vesztit,
Mellé állni mikor egy lett a halállal:
Te ott állsz mellette fénylő galáddal,
Oh, Krisztus édesanyja, Mária!

S a hogy így elnézlek, tövén a keresztnek,
Olyan ösmerősül tűnsz föl a szívemnek.
Oh tudom én már, hogy nem először látlak,
Hívtalak én téged már édes anyámnak,
Oh, Krisztus édesanyja, Mária!

És a hogy elnézlek, tövén a keresztnek:
Meghánymon a sorát egész életemnek,
S a te keresztvednél, a szívéd nyomában,
Megáldok valakit a haló porában,
Oh, Krisztus édesanyja, Mária!

Szabolcska Mihály.

AZ IGAZSÁG.

Elárulták. Fogságba ejtétek.
Arzáról hullott a verejték
A keresztnek sulya alatt,
Míg a Golgotháig haladt.

Megköpödtétek. Megtaszigálták.
Mídon leroskadt: fellármázták.
Ő tört... tört, — és nem panaszkodt,
— Bár az Igazság vele volt.

Míg tövisektől feje vérzett
S millió kínt és szomjat érzett:
Kigúnyolá a csöcselék,
S ruháit is megtépdélék.

Megtépdélék, hogy meggyalázzák.
De jajsavát hiába várták,
Ő tört... tört — és nem panaszkodt,
— Bár az Igazság maga volt.

Megfeszítettétek. És újongtat.
Majd megrémülve szétfutottak,
Hogy most örökre elvesztet,
Az Igazság, a Szeretet!

El nem veszett, feltámadott!
És hallották a szózatot:
„Csak elaléltam, meg nem haltam,
Mert az Igazság halhatatlan!”

Imrik Péter.

BAJZA JÓZSEF LEVELEIBŐL.

Bajza munkáinak *Badics* Ferencz által sajtó alá rendezett új kiadása, melyet lapunk legutóbbi számában ismertettünk, nem csak az irodalmunk története iránt érdeklődők számára tartalmaz sok és becses tanulságot, hanem a nagyközönség is sok érdekes és új dolgot talál benne oly eseményekre és személyekre vonatkozólag, a kik nemzetünk életére való nagy fontosságuknál fogva sohasem fognak az elmúlt idők elfeledett emlékei közé kerülni. Oly nevezetes szerepet játszott őr, mint *Bajza*, szoros érintkezésbe jutott korának legtöbb kiváló egyéniségével, tanuja, sokszor intézője volt nagy hatású és következményekben gazdag eseményeknek s mint a közvélemény, a nemzeti közérzés egyik legmértékű kifejezőjének, szava, véleménye nem egyszer úgy tekinthető, mint a hazafiak összességének szívében élő vágyak, törekvések, reménysek nyilvánulása. S az új kiadás éppen ezáltal nyújtja minden kortörténeti tanulmányánál tanulságosabb képét nemcsak Bajzának, az írónak és az embernek, hanem az egész kornak, melyet joggal tekintetünk úgy, mint nemzeti történetünk legfényesebb és legáldásosabb időszakai egyikét.

Badics Ferencz ritka buzgalommal és lelkiismeretességgel gyűjtötte össze *Bajza* összes munkáit s a hat kötet mindegyikének tekintélyes részét oly közlések teszik, a melyeket az eddigi kiadásokban hiába keresett volna az olvasó, a melyek vagy régi hírlapok és folyóiratok sokszor nehezen hozzáférhető példányaiba voltak eltemetve, vagy kéziratban maradtak s most kerülnek először nyilvánosságra.

Van egy kötete az új kiadásnak, mely teljesen új, eddig kiadatlan anyagot tartalmaz: a hatodik, mely a levelezéseket foglalja magában. Semmi sem oly érdekes és fontos egy író pályájának megismerésére, mint az ilyen baráti és családi levelezések olvasása, mert számtalan oly jellemvonást, eszmét, benézőt természetű nyilatkozatot találunk benne, melyek a nyilvánosság előtt rejtve maradtak, különösen abban a korban, midőn a szabad szólas annyira korlátozott volt. S hogy ily adatoknak mekkora sokaságát ismerjük meg *Bajza* levelezéséből, az kiválgatja már a levelek nagy számából is. Csak *Toldy* Ferenczhez, legbizalmasabb barátjához 131 levelet írt *Bajza* s e

levelekben, melyek közül az első 1821 július 16-án, az utolsó pedig 1851 október 25-ikén jelent meg, végig kísérelhetjük *Bajza* egész írói pályáját, ifjú vagyaitól, töprengéseitől kezdve egész addig az időig, mikor a hazafüti gond s évek sorának megfeszített munkája homályba kezdte borítani *Bajza* elméjét. Toldyval közölte *Bajza* legelőször s legbizalmasabban eszméit, ábrándjait, terveit; folyton értesítette őt tanulmányairól, későbbben levő és tervbe vett műveiről, magánélete kisebb-nagyobb eseményeiről. Abban az időben a viszonyok arra kényszerítették az írókat, hogy magánleveleikben közöljenek egymással olyan dolgokat is, melyeket ma nyilvánosan, a sajtó útján szokás tárgyalni. Másrészt *Bajza* többnyire Toldyval közölte az olyan gondolatait, fejtegetéseit, melyek még nem öltöttek oly határozott, biztos alakot elméjében, hogy a nyilvánosság elől lephetett volna velük. Ilyen például az a levele, melyben a népdal elméleti meghatározására tesz kísérletet s a melynek ítéleteivel és következtetéseivel ugyan nem mindenben egyezik meg a mai tudományos felfogás, de tagadhatatlanul sok érdekes megfigyelés is van bennük. Mikor Toldy külföldön utazott, *Bajza* értesítette őt minden nevezetesebb irodalmi és politikai eseményről, a mi e leveleknek különös történeti fontosságot ad. Így többek közt számos új adatukkal teljesen új világot vetnek a híres *Conversations-lexikon*-perre, melynek indító okait és egész lefolyását részletesen elmondja *Bajza* barátjának. E levelekből tudjuk meg, hogy a Kisludyt *Károly* köré csoportosult írói kör *Révai* Miklós nevére társaságot alapított, mely talán a Kisludyt-társaság elődének tekinthető. A társulás titokban maradt, mert az akkori viszonyok közt úgysem nyerheték volna meg a hivatalos engedélyt s nemsokára alighanem meg is szűnt, mert a *Bajza* adátán kívül sehol se találjuk még csak nyomát se létezésének.

A *Toldy* Ferenczhez írt levelek közül mutaványul itt közöljük egyikét a legérdekesebbeknek, mely 1825 november 4-ikén kelt. Mivelődtörténetünk egyik legfontosabb eseményéről, gróf *Széchenyi* István föllépéséről értesít benne *Bajza* barátját, a mely föllépésnek — mint tudjuk — az Akadémia megalapítása lett a következménye. Ez eseménynek *Bajza* szemtanúja volt, mint Földváry hevesi követ diétai kanczellistája s hogy — mint minden hazafiban, — mekkora örömet keltett benne is, mutatja a levél. Egyes részeit már gróf *Lónyay* Menyhért, az Akadémia egykori elnöke is felhasználta az 1875-iki nagygyűlést megnyitó beszédében, teljes szövegében azonban most jelenik meg először.

Bajza e levele így szól:
Kedves Barátom!

Ámbár más sok foglalatosságim nyomnak, mindazáltal meg nem alhatom, hogy egy nevezetes hírlal meg ne leplelek.

A mai Kerületi Ülés talán örökké nevezetes leend nem csak a magyar tudósok közt, de az egész két magyar haza előtt. Két napja már, hogy a magyar nyelv ügyében tanácskoznak hazánk atyái, kiknek sok szép buzgalma kívánatokat nem tárgyam ugyan, hogy előszámláljam, mind azon által extractive s futólag közlöm veled. Azt kívánják tudniillik ők, hogy minekutána 1790-d. év oltá szüntelen törvények hozatnak az Ország Gyűléseken a magyar nyelvnek elterjesztése iránt, és még mind eddig kevés sikerök van azoknak, fogamatok most mulhatatlantól eszközöltesek, úgy mint a Királyi Bécsi Cancellaria tartozék azon Jurisdicciónak, melyek hozzá magyar nyelven terjesztik felírásait, magyartul felelni. A Consiliumnál, Kamaránál egészen magyar nyelv hozassék be; a Septemviratus és Királyi Tábla Sententiájit magyar nyelven expedálja, a tudományok mind a felső mind az alsó iskolákban magyar nyelven adassanak elő, a Királyi Városok protocollumait magyar nyelven tegyék fel, és több más. És minekutána ezen tárgyakban sok lelkes beszédek elmondattak volna, végre felkelt a mai Kerületi Ülésnek végén Nagy Pál, és minekutána mintegy fél óráig szórtá volna „meny-köveit” (hogy Berzsenyi kitételével éljek), azt gördíté elő a Rendekek, hogy ha ő meggyőződve volna mágnásaink és nagybirtokú Uraink hazafüti ságok és a honnyelv mellett való buzgóságok iránt, bátorodnék azt javalni, hogy a nyelv előmozdítására egy, a Párisi Académiahoz hasonló társaság állítatnék-fel. Erre Gróf *Széchenyi* (a nagy *Széchenyinek* nagy unokája) felkelt és azt mondá: „Szabad legyen nekem felkelnem, szabad szólanom (nekem, ki a Fő Rendekek táblájához tartozom) a

Tekintetes Státusok és Rendekek gyülekezetében. Meg vagyok tökéletesen győződve annak hasznáról és a nyelvre való névze buzgó sikeréről, a mit Sopron vármegyének nagy érdemű követje, Nagy Pál Ur proponált, és ezen czélra itten a Tek. Státusok és Rendekek előtt az én egész birtokomnak egy esztendei jövedelmét ajánlom.” Képzelted, hogy ezen nagy oblatiót mint fogadták a Státusok; az egész palotában egész fűlértésig hangzott az „éljen *Széchenyi*”, és én megvallom neked, hogy engem ezen dicső hazafüti ügy megillete, hogy örömben könyök hullottak szememből. Alig csillapult-le a zaj, felkele Vay Abraham (Borsodi követ és Alispán s Királyi Kamarás) s „én a Máltóságok ifjú Grófnak, úgy mond, nagylelkűségét nem csak az itten jelenlévő Tek. Státusok és Rendekek, de az egész magyar hazának nevében ezenen alázatosan köszönöm, s magam is dicső példáját követvén, a szent czélra vagyonomból ajánlok 20,000 forintot.” Utána Gróf *Andráshy* Tormai követ, 10,000 forintot és egyik Gróf *Károlyi* esztendei jövedelmének felét ajánlá. Ezek után Nagy Pál jelenté, hogy mivel az ő propositiója itt mingyárt és egy-két minut alatt oly szerencsésen sikerült, kötelességének tartja a Státusok nevében ezen czélnak elérésére a többi Mágnásokat és nagyobb birtokú Urainkat adakozásra meghívni.

Ezek oly csudák barátom, hogy engemet egészen elkábítottak, örömkönnnyek közt mondtam el magamnak Berzsenyi ezen szavait:

Él még nemzetem Istene!
Buzgó könnycimen szent öröm ömledezz!
Állsz még, állsz szeretet hazám,
Nem dől még alacsony porba nemes fejed!

Olvasd meg az 1807-ik évi Országgyűlési Acták 43. Üléseken a 260-d. lapot egész a 270-dikig. Itt már projectum volt téve egy ily társaságok felállításáról és elrendeléséről, s mert akkor senki sem volt, a ki valamit ajánlott volna, azon Deputáció, mely az ügyben dolgozott, igen szegényül fel számolta a költséget, melyből ezen társaság felállítására, tudniillik 6000 ftból; most már hálá az égnek, máshol állunk, mert csak a mi eddig ajánlatott, többre legyen 200,000 ftból, és mivel *Széchenyi*, kinél nagyobb számú sokkal gazdagabb Mágnásaink vannak, tette az ajánlást, és Vay, ki nem Mágnás, képzelted, hogy a többi Mágnások szegényletől és vetélkedéstől is fognak áldozatokat tenni. Múltó elolvasni a felebb mondottam helyet, és ajánlom, olvasd-el; Helmeceznél talán meg fogod kaphatni, úgy gondolom, hogy ezen társaságot most is így fogja az Ország Gyűlése organizálni akarni.

Mondhatom neked, hogy *Széchenyi* valami igen szép characterű férfiú, s hogy ha ezen czél nem sikerülne is, ellenállván tudniillik a királyi akarat, neki mégis örökké dicsőségére fog válni. Ezen hírt minden ismerőseimnek meg fogom írni, hogy a nagy *Széchenyi* nagy unokája neve a hazában mindenfelé terjedjen! —

Élj szerencsésen, vagyok hív barátod *Bajza*.
Pozsony, November 4-d. 1825.

Bajza színigazgatói működésének emlékei között találunk négy levelet *Kántorné*-hoz, ama kor leghíresebb és legünnepeltebb tragikái művésznőjéhez. A Nemzeti Színház alapításakor a budai színészekkel együtt *Kántorné* is át kellett volna az új intézetbe mennie, de valami jelentéktelen forraságot a rendkívül érzékeny művésznő félremagyarázott s ez okból nem jelent meg a kitértül határidőre, bár a színházi választmány kétszer is fölszólította. *Kántorné* elmaradása nagyon megnehezítette a színház szervezését. *Bajza* első levelében igen udvarias hangon kéri a művésznőt, hogy adott szava szerint s mivel mindjárt az első játékokban szükség van rá, jelenjen meg mielőbb. *Kántorné* azonban nem is felelt a levélre, mire *Bajza* megírta második levelét, melyben felbontotta szerződését. Közben azonban *Kántorné*, három nappal a színház megnyitása előtt jelentkezett, a mikor már *Bajza* szerződtette Székesfejevárról a fiatal, de máris feltűntetett *Laborfalvi Rózát*. *Kántorné* sértődötten félrevonult, de novemberben ismét levelet írt a színházi választmányának, melyben elismerve, hogy hibázott, kérte az ellene mondott kemény ítélet megváltoztatását. Másodszorú levelére értesítették, hogy a választmány hajlandó őt 180 váltó frt fizetéssel s egy jutalmjáték jövedelmével szerződtetni s most már úgy látszott, hogy a kedvelt művésznőt sikerül az oly lelkesedéssel megnyitni új nemzeti intézethez fűzni. A vele folytatott tárgyalások emléke *Bajza*nak *Kántornéhoz* intézett negyedik levele, melyet alább egész terjedelmében közlünk s a melyben az igazgató részletesen közli a szerződési feltételeket, hogy ezzel is biztosítsa magát a

művészeti esetleges szeszélyei ellen. A föltételek azonban, úgy látszik, sértették Kántorné hiúságát s az ő hibája volt, hogy nem lehetett tagjává a Nemzeti Színháznak, a mi nagy kárára vált színészetünk fejlődésének. E miatt a színházi választmány s különösen Bajza sok és heves támadás tárgya volt, pedig, mint Bajza leveleiből kétségtelenül bebizonyosodik, ő volt a dologban a legkevésbé hibás. A Kántornéhoz irt negyedik levél, mely érdekes adalékokat foglal magában az egykorú színi viszonyok megismerésére is, így szól:

Tisztelt Kántorné asszony!

Kegyednek hozzám intézett levelére a pesti játékszíni választmány nevében a következőket válaszolhatom.

A választmány óhajtja, hogy kegyed tagja legyen a pesti színtársaságnak, fizetést azonban nagyobb nem ajánlhat, mint a mit először elhatározott volt kegyednek.

Mi a felmondást illeti, itt minden előkelőbb színésznek hat hónapi felmondása van, és pedig

Az elmúlt idők sok vonatkozása, múlt eseményeinek emléke elhomályosodott az évek folyamán, melyeket *Badics* Ferencnek meg kellett magyaráznia, hogy a mai olvasó előtt érthetővé váljanak. Ez tette szükségessé a jegyzetek nagy tömegét, melyeket *Badics* minden egyes kötet végéhez csatol s melyekben gazdag kor- és irodalomtörténeti anyagot halmoz össze. A ki tudja, mekkora fáradsággal, mennyi utánjárással jár az ilyen adatoknak, sokszor aprólékos, de az összefüggésben fontosságot nyelő dolgoknak felkutatása, csak az tudja kellően megbecsülni azt a munkát, melyet *Badics* e téren végzett. Csak ezek teszik a kiadást teljessé, csak ezek adják meg Bajza munkáinak s levelezéseinek azt a háttérrel, a melyből teljesen, minden vonatkozásukban érthetőkké lesznek. A kiadás elébe csatolt életrajzi bevezetésnek is az szerzi meg nevezetes tudományos értékét, hogy a szerző feldolgozta benne mindazokat az adatokat, melyek e kiadásban válnak

Tapasztalásokban gazdag, látványosságokban tarka volt egy ilyen út, látjuk az egykorú úti naplókól, melyeket előkelő nemes urak hagytak ránk, kik Németországon keresztül vették útjukat. A gazdag Lajos bajor herceg például Landshuton mindig elküldött a vendégfogadóba, hogy megtudja, vannak-e ott utasok, kiket ebédre meghívhat. Azután megmutatta díszes, 23 tornyos kastélyát, 70 tával s ott felhalmozott kincseit, melyek közül különös érdeklődést keltett ebben az időben a 12 életnagyságú arany apostol. Kolostorok és káptalanok is nyitva tartották ajtaikat e zárdák előtt; így a reichenau kolostor, melynek ereklyéi közt büszkén mutogatták azt a valószínűleg üvegéből készült óriási smaragdot, melyet állítólag Nagy Károly császár kapott ajándékba egy pogány szultántól s mely a szóbeszéd szerint 300,000 forintot ért s melyért Zsigmond császár 100,000-et kínált volna.

Konstanczot sem kerülte ki a kíváncsi utas,

HÚSVÉTI TOJÁSSAL JÁTSZÓ GYEREKEK.

Görö Lajos rajza.

ez sem úgy, hogy akár mikor fel lehessen mondani, hanem csak a szerződésben kikötött határidő előtt hat hónappal. A választmány kegyednek is csak illetélen felmondást akar engedni és semmi más nem, mert egyéb felmondás, józanul véve, megsemmisíti a határidőhöz kötött szerződést.

A hat heti szabadságban a választmány megkegyez úgy, hogy ez nyári időben essék meg.

Továbbá a választmány szerződésbe tétetni kívánja, hogy kegyed minden hónapban tíz szerepet eljátszani köteles és ezen fölül a szerepekben nem változtatand, s valamint hősnő, úgy anyaszerepeket is eljátszand minden kifogás nélkül s általában a pesti magyar színház nyomtatva kiadott törvényeinek, valamint a többi tag, úgy kegyed is alávetendő magát.

Ezek azon föltételek, melyeket a választmány kikötni kíván. Melyeket a midőn kegyednek jelenének, kérem, adja tudomra minél előbb irántok gondolatjait s elhatározott szándékát. Ki egyéb iránt vagyon kegyednek szíves jó akarója.

Pesten, febr. 28. 1838.

Bajza József igazgató.

Kívül: Teljes bizodalomú Kántorné asszonynak, a kassai színtársaság tagjának

Kassán.

*

ismertekké s melyek az ő hosszas és fáradságos utánjárásának gyümölcsei.

NAGYHETI ZARÁNDOKLÁSOK A KÖZÉPKORBAN.

A nagyheti zárandoklások igazi czélpontja az egész középkoron át a Jura és Rhóne alsó völgye volt, melynek rögeihez a kereszténység nagy drámája szereplőinek annyi legendái emléke tapad. A kegyes lovag fegyver és vértet nélkül indult útnak, csak egy zárandokbottal és táskával, fején felhajtott szélű kalap, annak a szentnek a képével, kinek ereklyéihez zárandokolt. Így ment lóháton a zárandok, csupán szolgáljától kísérve, s útközben gyakran élt az ismerősök vendégszeretetével, vagy étkezett a piszkos kocsmák asztalánál, hol rendszeren a diszhelyet foglalta el, s hosszabb időzések után a fogadóssal is egész barátságos viszonyba lépett. Gyakran kellett kitérni a kóbor martalócok elől, kik rendszeresen kémleltették a fogadókat és szállókat, gazdag zsákmányra lesve.

már csak a híres zsinat emlékeinek kedvéért sem, melynek színhelyét akkor egy érczházat mutogattak, a melynek fedelére a hagyomány szerint a pápa-választás alkalmával száz meg száz kis énekes madár, csíz, tengelicz, rigó, kenderike szállt le s énekelt. De néha félelme- sebb helyek is következtek, mint pl. egy barlangszáda, hol hajdan a kísértő gonosz szellemek sok kárt tettek a jámbor utasokban mindaddig, míg azon a helyen el nem ástak egy miszós palástot és szentelt kelyhet; vagy a savojai Szent János-kolostor, hová már rendszeren a savojai hercegek lovass stafétájával kalauzolta a zárandokokat ezüst leveles ládát jelképező hivatalos jelvényével. Aix volt klasszikus helye a középkorban a Mária-kultusznak s a szent család szívet rázó tragédiája legmagasabb emlékeinek. Itt feküdt a közhit szerint a Szt. Maximin-kolostorban a bűnbánó Magdolna földi maradványa s nagy és ünnepélyes miséken állítólag színről-színre is lehetett látni bebalzsamozott fejét.

Azt mondja a rege, hogy a feltámadás dicső napja után Jézus egész rokonsága magára

vonta a zsidók haragját, kik aztán őket étel-ital nélkül kitették egy árbocztalan, vitorlátlan hajóra. Ámde azért a hajó mégis kikötött hosszabbolyongás után Marseilleben s a szent család szerencsésen partra szállt. Ott telepedtek le mind a környéken, hirdelve az isteni ígét; a boldogságos Szűz anyja, Anna, három húga, szolgálójuk Sára, Lázár egész családja, fivére és két húga. Maga Mária Magdolna harminczkét éven át lakott Szent Maximin mellett egy barlangban, honnan mindennap kétszer emelték a magasba angyalok; étel és ital nélkül volt, sőt öltözetlenül, csak hosszúra és sűrűre nőtt szőke haja fedezte egész testét, mint egy köpeny.

Sok kegyes búcsújáró látogatta hajdan e barlangot is. Óserdők hatalmas fái között nyílt a sziklabarlang, honnan szép kilátás nyílt a Középtengerre. A szikla lábánál emelkedő kolostor perjelétől mindenki kapott egy törmeleket a szent szikla fekhelyéből, melyről azt mondták, hogy vízbe téves a betegágyas

vonult vezekelni s húsz éven át nem vett magához földi táplálékot. Messze földön nevezetessé tette ez nevét s alkalmat szolgáltatott arra is, hogy halála után a pápa a szentek közé iktassa.

Hans von Waldheim, hallei lovag, egy zárandokútja alkalmával, 1474-ben meglátogatta a Pilatus hegyet s rajta Kolos testvér, a kiről így ír főmaradt naplójegyzeteiben: «Körülbelül az én korombeli, derék férfi, legjobb idejében, 50 év körül. Haja barna és még nem szürkül. Arca is jóképű, pozsgás, termete szikár, egyenes... A svájcziai kezdetben csodálkoztak, hogy sem nem eszik, sem nem iszik; ezért éjjel-nappal őriztették, hogy lássák, nem vis-e neki titkon valaki ételt, italt. De soha sem juthattak semmi ilyesnek nyomára. Kunyhója egy vad szakadékból van, a havasok alatt, hol zergék és vadkecskék lakoznak. Szokása egy-két napra csöndes magabaszállás kedvéért a rengetegbe is vonulni, a hol ilyenkor egyedül van...»

«Mielőtt Kolos testvérhez mentem volna, azt

A REKLÁM NAGY MESTERE BUDAPESTEN.

Fővárosunk lakosságának érdeklődését nagyban felkeltette a Barnum és Bailey-féle cirkusz-társulatnak beköszöntése Budapesten. Száz-meg százféle képes hirdetés látható Budapest legnépesebb utcáin, a kirakatok és üzletek ablakaiban.

Ötven év óta járja ez a vállalat a világot, mindenütt bámulatot kelve rengeteg anyag-készletével és személyzetével, törpéivel, lovaival, idomított vadállataival, kocaival, sátraival, villamos berendezésével, ma egyik városban tartva előadást, holnap a másikon kettőt s a közbeeső éjen nagy darab földet utazva be. Ez természetesen csak úgy lehet, hogy a leg-szigorúbb rend és fegyelem uralkodik a társaságában. Ezenfelül mindent házilag kezelnek. A társulat minden tagja az igazgatóságtól kapja

NAGYPÉNTKEI ÁJTATOSSÁG EGY BUDAPESTI TEMPLOMBAN.

Wolf Károly rajza.

nőnek inni adva, csodás hatású. Sokan öveket vásároltak össze, hogy az ereklyékhez való érintésük után szétoszszák otthon nőismerőseik közt szülésük megkönnyítése végett.

Körös-körül, közelben és távolban mindenütt a biblia ihletétől megszentelt nyomokon járhatott a vándor. Marseilleben imádkozhatott Lázár tetemeinél, vagy a Szent Victor által elejtett sárkány bőrében, Arlesben a «három Mária, Tarasconban a sárkányölő Szent Márta, Aptban Szent Anna porai fölött merengve töltötte a zárandok csöndes szemlélődés közt a keresztény világ nagy gyászhatét.

Zordabb színnel vonta be a kereszt vértanúságának emléke a luczerni tö mellett emelkedő Pilatus-hegyet. Ott fekszik Pilatus, — beszél a néphiedelem — egy mély tó fenekén, mely soha sem fagy be. Hullája minden nagy-pénteken délelőtt a tó színére bukkán fel, s ott marad a szent mise ideje alatt, azután megint alámerül. Több mint négyszáz évvel ezelőtt egy szegény remete, Kolos testvér, épített itt magának szerény hajlékot, a kiről az a hír volt, hogy elhagyva feleségét s gyermekeit, a vadonba

hitették el velem, hogy testének nincs természetes melege, hanem kezei oly hidegek, mint a jég, valamint hogy arca is sárgább és sápadtabb a halotténál, és mindig szomorú, sohasem vig. Mondhatom azonban, hogy e híresztelések-ből semmit sem tapasztaltam igaznak. Mert először is meleg volt, a kezei is természetes melegségűek, aztán arca sem volt halvány vagy sárga, hanem rendes, egészséges színű. Végre szomorú sem volt, hanem egész lényében, minden cselekedetében nyájas, megnyerő, vidám, berátságos.

Benső vallásosság és ködös mysticismus sajátságos szemlélettelé folytak össze a középkori felfogásban. De mindkettő együtt az igaz költőség bájjával ruházta fel a hitéletet. Boldog megadás és forró rajongás szól azokból az írásokból, melyeket az akkori búcsújárók vetettek papírra vallásos gyakorlataik közben, de fölhevült képzelődésük naiv csodaszövevényein át meggyőzően ragyog felénk Krisztus élete nagy példázatának komoly fensége és örökkévaló igazsága.

ellátását, kivéve azokon a helyeken, a hol a társulat huzamosabb időn át szándékozik működni s a hol vendéglőkben szállásolják el őket.

Rövidebb időzéseknel azonban egész kis várost rögtönöznek a magukkal hordott fehér sátrakkal. Mindenekelőtt a konyhasátrát ütik fel, egy valóságos monstrumot, mert nem kevesebb, mint 600 embernek kell benne az asztaloknál elférnie. Naponta háromszor étkeznek s a vállalkozó minden egyes teritékért 60 krt kap az igazgatóságtól, oly olcsó árat, a melyért csak a tömeges ellátás mellett lehet jó és izletes étkeket adni s a mellett hasznót is húzni. A rendkívüli forgalomról fogalmat nyújthat az, hogy naponként 2700 különböző terítékre kell tálni, s kenyeret és kávé nem ritkán éjjel is adni. A kiszolgálásra 60 pincér, 10 szakács és ehhez való segédszemélyzet szükséges. A sütő-kemenczék külön kocsiban vannak elhelyezve, melyekben egyszerre 1600 font hús készíthető el. Tüzelésre gázt használnak. Nagyon természetesen ekkora mennyiség felszételése alig volna lehetséges a nélkül, hogy a felszolgálásig

ki ne hűljön. Ennek megakadályozására a konyhasátorban óriási vaslemezű asztal áll, melyet folytonos gőzfűtés tart melegen.

Nézük most, milyen számmal van a működő személyzet a Barnum és Bailey-féle vállalatnál. A működő személyzetet nem tekintve, a folyó ügyeket 32 irodaság, 14 könyvvezető és pénztáros, 50 szolga, 120 jegyző, 15 ellenőr, 55 pinézér, 65 vasutas, 50 kocsis, 200 sátorcsináló, 75 lovasz-legény, 60 állatfelvigyázó, azután egész sereg szakács és felszolgáló, 30 ügynök stb. végzi. Csodálatos, hogy ily nagy szervezet mellett, a melynél körülbelül félszáz ember foglalkozik állandóan bevásárlásokkal, pénzkidadásokkal, hogyan lehet elérni, hogy egyetlen fillér se fordítottassék jogtalan cselekre. Pedig a dolog egyszerű. Minden elküldött táviratot másolattal s minden bevásárlást nyugtávanynyal kell igazolni. S a könyvvitel és a bejegyzések oly pontosak, hogy Bailey úr minden hirdetőlapot ellenőrizhet a nyomdától a kifüggesztés helyéig; tudja minden egyes reklámképe kifüggesztőjének a nevét, minden egyes hirdetmény helyét. Különböző is ő a lelke az ezerfeji üzleti vállalatnak; ő tervezi az utazásokat, szervezi a személyzetet, az artistáktól kezdve az utolsó munkásig; ő vásárolja a lovakat, tartja számon a szerszámokat, rendezi be a villamos világítást, tervezi az óriási sátrakat, kocsiakat és díszhintókat s vásárolja az állatokat gyűjteményeibe. A mellett ír és levelez. Naponta mintegy száz táviratot kap és küld szét, habár e célra mellette külön sajtóiroda működik, melyben a legkülönbözőbb hirdetőlapok, röpiratok, sőt egész könyvek készülnek s a hol a gyors- és gépirók egész sora foglalkozik állandóan, majd szerződés-mintákat fogalmazva, majd meg útirányokat állapítva meg, vagy vámtűgyekben intézkedve.

Természetesen minden út menetrendjét már hónapokkal előbb részletesen áttanulmányozták. Három-négy héttel a társaság megérkezése előtt már egy reklám-vaggon jelentkezik a rendeltetési helyen. Ez a reklám-vaggon egyike a legkülönösebb amerikai találmányoknak. Teljesen hóhérré, óriási nagyságú s minden gyorsvonathoz hozzacsatlható. Húsz-harminc ügynök és munkás érkezik vele s a vasúti kocsi el van látva mindennel, a mi a hirdetésekhez szükséges. Még a csirizet is ott főzik, melylyel az óriási képes hirdetéseket az utcásarkokra felragasztják.

Egy éjén át aztán minden készen áll. Következő reggel már előállnak a bérelt kocsi megakadályozásukkal, ecsetekkel, csiriztartókkal, hogy elarasztásuk az utcákat az előleges hirdetésekkel. Erre aztán visszatérnek a munkások lepihenni a vasúti kocsiába, melyen vezetőjüket is takarosan berendezett iroda várja, hogy másnap már tovább menjenek a legközelebbi vendégszerelés helyére.

A Barnum-Bailey-féle társulat más hasonló élelmesség mellett is kivívta magának Amerikában a „nagy erkölcsös” nevet. És méltán, mert a 46 §-ból álló ház-kódex rendkívül szigorú intézkedéseket foglal magában a társulat belső életére nézve. A szabályok nagy gondot fordítanak a társulathoz tartozó tagok tisztességes megjelenésére és jó hírre; verekedés, részegeskedés, nagy összegekben való játékok kemény büntetés vagy rögtön elbocsátás terhe alatt tiltva van köztük, ép úgy a tisztátlan, vagy hanyag öltözködés is. Kiemeli egy paragrafus, hogy minden művész tartozik a társulat méltóságát azzal is megővni, hogy előadásokon és az utazán választékos, tiszta öltözetben jelenjen meg. Tiltva van az alkalmazottaknak a társulat helyiségeibe szeszies italokat hozni, vagy ott tartogatni, s jellemzi a tétlen való gazdálkodást az, hogy székek, zsámolyok is számúzza vannak a készletből, így a tagok kénytelenek bórindójukon ülni, ha csak tábori székek nincsenek.

Máskülönbözőn igazi humánus szellem nyilatkozik a házirendben. A 2. §. hangsúlyozza, hogy minden szerződött tagnak tudatával kell bírnia azon veszélyeknek, melyekkel hivatása jár, s nem szabad azokat könnyelműen előidéznie. Viszont azonban a kockázatásért igen jól fizetik a tagokat, kik, ha velük baleset történik, vagy állataik megsérülnek, méltányos segélyezésre is tarthatnak számot. Ez érthető meg aztán, hogy a társulat napi rendes kiadása megüti a 30,000 koronát.

Az üzleti fortély ezerféle fogásairól nem is szólunk, melyek csak egy amerikai agyában fogantathatnak meg. Maga Barnum, a „humbug király” beszéli, hogy miként szerzett egy fehér elefántot a berlini állatkert számára. A fehér elefánt hazájában, Siámban tudvalevőleg szent állat, melyet közönséges halandó meg sem közelíthet. Ezért Barnum egész hadieselt koholt ki. Tudta, hogy éjjelenként itatni viszik a szent állatot a patakhoz. Terve kész volt. Nehányadmagával lesbe állt a holdvilágban éjjelen, ellátva jó kétszáz puskával, egy üveg chloroformmal s egy hordó más folyadékkal, melynek rendeltetését később tudjuk meg.

Alig közeledett az állat-óriás, melynek hátán vezetője, a *mahont* ült, agyarán pedig nagy aranykarikák csillogtak. Barnum és társai előugrottak a lesből, s míg a holtra rettent vezetőt mellére szeggett fegyverrel kényszerítették hallgatásra, egyikük a chloroformos üveggel az állat orrmághoz lépett. Az állat megremegett, nagyot horkant s aztán elkábultva lerogyott a földre. Most a titokzatos folyadékra került a sor, mely nem volt egyéb, mint fekete festék. Ezzel gyorsan bemázolták az állatot úgy, hogy pár perc alatt tökéletesen feketévé változott és senki sem sejtette volna benne a fehér elefántot, így háborítlanul elszállíthatták a hajójá.

A dolog csattanója azonban most következik. Berlinbe megérkezvén, természetesen újra fehérre kellett volna mosni az állatot. De ez nem sikerült, bármennyit mosták, dörzsölték is. Órák hosszáig tartó munka után is csak annyit tudtak elérni, hogy az elefánt színe feketéből sűrűvé változott, fehér színe azonban soha sem kapta vissza. Nem ám, — teszi hozzá Barnum, — mert a folyadék, melylyel beken-ték, egy általa feltalált *bajuszfestő* szer volt, melyet úgy akart volna elkészíteni, hogy tetszés szerint lemosható legyen. A dolog azonban nem egészen sikerült, mert mint a mondottakból kitűnik, e helyett olyan szert talált fel, mely többé el nem szüntethető.

Ilyen reklámokkal dolgozik az agyafűrt amerikai, kit most először lesz alkalmunk látni Budapesten.

A JÉZUS-ÉRMEKRŐL.

Az 1889. évben Párisból jövet megállapodtam Genfben, hol nóm nagybátyja, Pierre Bois de Chesne, egy ezüst éremmel ajándékozott meg, a melynek egyik oldalán Jézus-fej, viszszáján pedig héber felirat van. A rokon elmondta, hogy ezt még szepapja hozta magával, a ki a protestáns üldözések idején kibújdosott Franciaországból és Constantzban telepedett meg. Az érem származásáról azonban nem tudott senki felvilágosítást adni.

Magammal hozván az érmet, itthon megkérdeztem felele szaktudósainkat. Ezek közül Goldzieher Ignác arról értesített, hogy a héber felirat ezt jelenti: „A Messiás király békében elérkezett”. „emberből lett élő.” *Hampel* József régiségtudósunk azt mondá az érem láttára, hogy hamisítvány, alkalmi csinálmány, ilyen pénze Zsidóországnak soha sem volt. Az arez és a betűk metszésének módja körülbelül a XVI-ik századra mutat.

Mintegy két évvel ezelőtt végig járta az európai hírlapokat az a közlemény, hogy *Boyer d'Agén* párisi újságíró Rómában valami régiségkereskedőnél felfedezte egy érmen „*Krisztus valódi képmását*.”

Es közölték is az érmet. Nyomban ráismertem, hogy ez a nálam levővel ugyanazonos.

A párisi hírt egy másik követte Olaszországból, mondván, hogy az akkori trónörökösnek, a ki most olasz király, éremgyűjteményében szintén megtalálható Krisztus valódi képmása.

Különös azonban, hogy a kül- és belföldi szaktudósai rögtön nem hivatkoztak ekkor arra az *oxfordi éremre*, melyet Walesben már a XVIII. században találtak s azóta ismeretes, és a mely az előbb említett *Boyer d'Agén*val úgy alakjára, mint feliratára nézve azonos. Ezt az oxfordi érmet különben, a mint később rájöttem, a „*Vasárnapi Ujság*” már 1887. április 10-iki, húsvéti számában közölte egy másik hasonlóm érmmel együtt.

Ez érme felől bővebb tájékozódást szerzendő, az azóta elhunyt *Kaufmann* Dávidhoz, az orszá-

gos rabbiképző intézet tanárához fordultam, a ki nemcsak megfette a feliratot, hanem több rendbeli kűtfőre is hivatkozott, a melyekből az érem keletkezéséről és idejéről legalább megközelítő felvilágosítást meríthetek.

Eddigél négy darab Krisztus-érem ismeretes, bár *Kaufmann* tanár még két feliratnak ólomlapra vett levonatát adta át nekem, melyek eredetije *Wolff* A. drezdái gyűjtő birtokában vannak; de ezekről később szólnok, s itt csak annyit jegyzek meg, hogy az előbbiekkal egyezők.

Van egy ötödik is, de ezt csak *Wagenseil* közli „*Sota*” című művében. Ez utóbbi egészen ellérő az előbbiektől, a melyek úgy a fej állása, mint a felirat tekintetében egymáshoz hasonlóak, részben azonosak.

Itt közöljük az érem-típusok rajzait:

1. Az *oxfordi*. Zsidó érem az oxfordi múzeumban. Ez alatt a cím alatt megjelent a „*Vasárnapi Ujság*” 1887. évi 15. számában.

AZ OXFORDI ÉREM.

Ez rézből van és, a mint látszik, füle is volt, a melyet lereszelték.

2. A *Boyer d'Agén*-féle, egészen hasonló az oxfordihoz a különbséggel, hogy a füle megvan. Ez is réz.

3. Harmadik a birtokomba került *genfi*, melynek természeti nagyságban fényképezett hű mása itt látható.

A GENFI ÉREM.

Ez kisebb, mint az előbbie, ezüstből van és füle ninc.

4. A negyedik *Domány József* aradi borkereskedő birtokában van; mintegy húsz évvel ezelőtt egy öreg zsidótól kapta azzal a megjegyzéssel, hogy „szerencsét hoz”.

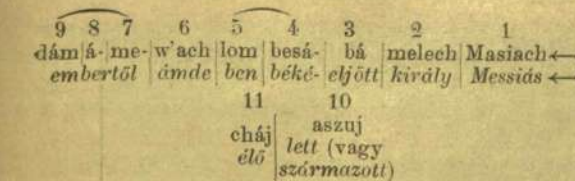
Ez is hasonlít az előbbiekhöz, de a feliratot felfordítva tették hozzá, mikor a homorú mintákat összeillesztették, hogy a rezes beleöntés, mert, mint a többi, ez is öntve és nem sajtoltva készült. Ennek ráforrasztott nagy füle van.

Felirata mindnyájának ugyanaz. Színén a Krisztus feje mellett elől: „Jézus” a fej mögött a betű, a melyet „Adonai” (Úr, Isten) megörvidítésének vélnek. A zsidóknak t. i. tiltva van a Jehova nevet leírniok vagy kimondaniok, ezért használják helyette az „Adonai” szót. Közöljük a héber betűk fölé írva latin betűkkel a helyes kiejtést is, a portugalliai, leghevesebbek tartott eljárás szerint, megjegyezvén, hogy a héber szöveg olvasása itt jobbról balfelé történik.

A GENFI ÉREM FELIRATÁNAK MAGYARÁZATA.

Azaz sorba írva s jobbról-balra olvasva:

Ettől a voltaképp egyféle négy éremtől különbözik az *ötödik*, a melyről *Wagenseil* „*Sota*” című művében mondja, hogy Bécsben, *Lohnsdorfnál* látta. Ennek az érmenek úgy alakítása, mint felirata ellérő az előbbiektől. Ime, a mint lapunk 1887-iki 15. számában ismertettük.

A LOHNSDORF-FÉLE ÉREM.

Itt a Krisztus-fej jobbra fordul, a felirat pedig ez: Jézus a nazareti Messiás Isten (Jehova) és ember egyszersmind.

A LOHNSDORF-FÉLE ÉREM FELIRATÁNAK MAGYARÁZATA.

Kaufmann szerint helyes portugall olvasás szerint kiejtve, így hangzik: „Jésus nazari mesiach jahve Weadám jachai”, holott a talmudisták közönségesen a *Jahvét* (Jehova) *jehau*-vonak és a *jachait* echodnak olvassák.

A Jézus-érme keletkezésére nézve, bár e körül egész kis irodalom fejlődött ki, még mindig csak a feltevések sötétjében tapogatózunk. Annyi kétségtelenül bizonyos, hogy nem voltak forgópénzek.

Keletkezésük célját illetőleg némelyek azt mondják, hogy minden ilyen érem keresztény készítmény, és a kereszténység lett zsidóknak adták, hogy magukat vele igazolhassák. A másik fél ellenkezőleg azt állítja, hogy *zsidó csinálmány* és azoknak a keresztényeknek megtevesztésére való, a kik a Szentföldön járva, onnan valami emléket akartak haza vinni.

A nagy tekintélyű *Köhler* egyik munkájában ezen érmekekről foglalkozván, azt mondja, hogy az oxfordi csoportéhoz tartozó efféle érmet egy jó ismerősénél látott, kinek neje azt, mint talizmánt, a nehéz-kör ellen kis gyermekeinek a nyakára kötötte. *Köhler* az érem mivolta iránt tudakozódván, kérdésére egy tudós rabbi leveleben egyebek közt azt írta, hogy ilyen érem gyakran fordul elő, s a Jézus képéért nagy becsben tartják; de arról nincs tudomása, hogy valami baj ellen övszerűen használják. A hánynat látott, az mind ötvény, a XVI. századból valónak tartja. A rabbi hivatkozik továbbá *Waser*-re, ki egyik munkájában azt írja, hogy II. Gyula és X. Leo pápák idejében (tehát 1503–1520 évek közt) Rómában néhány réz-érmet látott Jézus Krisztus képével, mellette: „*Jeschu*”, viszszáján pedig a következő héber felirattal: „A felkent király jó, Isten emberré lett.”

Bartolci úgy vélekedik az érem származására nézve, hogy „az egész érem hitetlenek csinálmánya, mert nincs fénykör Jézus feje körül, a „*Jeschu*” név pedig úgy van írva, a mint a zsidók gúnyolódva szokták írni.”

Ezekkel az idézetekkel szemben a tudós rabbi

saját véleményét úgy adja elő, hogy nézete szerint: „az érem sem nem babonás övszer, sem pedig nem zsidó csinálmány, nem gonosz csúfolódás, hanem az érmészet művészetének feltámadásává Olaszországban Jézus igazi tisztelői készítették. Ezzel ellenkező nézetet vall *Wagenseil*, a ki ezen érmekeket üzleti célknek mondja, keletkezésük idejéről azonban ő sem tud semmi bizonyosat mondani.

Az én véleményem szerint két különböző származása van az érmekeknek.

A *Lohnsdorf*-félé *keresztény külföldi származottnak* tartom és pedig fentebb ismertetett felirata nyomán, mely alkalmas volt arra, hogy a jámbor utazók kegyeletének tárgya legyen. Föltevesztést támogatja az is, hogy rajta van a „*Jahve*”, a Jehova szó, melyet a zsidó nem ír le és nem mond ki másképpen, mint az a (*Adonai*) betűvel, a mint ez az oxfordi csoporton rajta van.

Nagyon piaci üzleti célk sem lehetett; ezt bizonyítja ritka volta. *Csak egy példányról* van szó, a *Lohnsdorfnál*, ezt is a XVII. század vége felé látták. Azóta sem nem szolt, sem nem irt róla senki.

A másikkal típusai az *oxfordi* és társai: a párisi, a genfi és az aradi. Ezeket *üzérkedési csinálmánynak* tartom valamennyit. Mindje ugyanegy felirattal indult vásárra. Nem mind ugyanazonos mintából kerültek ugyan ki, nem is egyenlő nagyságúak, betűik is különböznek, ami arra látszik mutatni, hogy üzleti célból többen, különböző helyen és időben készítették.

Maszkák Hugó.

AZ ALAGI LÓVERSENYTÉRRŐL.

A mi a párisinak Auteuil, a berlininek Carls-horst, az a mi fővárosunk közönségének a Budapest közelében levő Alag, s bár a mi Alagunk még messze áll az említett két világhírű versenytérrel, mégis remélhetjük, hogy az alagi versenytér nem sokára a külföldön is ép oly jól fogják ismerni, mint Auteuil és Carls-horstot.

Alig tíz éve annak, hogy Alag neve ott szerepel hazánk lóversenysport-helyei között. 1890-ben alakult meg az azóta elhunyt Beniczky Gábor buzdítására az „Urlovasok Szövetkezete” s a kezdet emez évében Kaposvárt, majd egy hideg, esős délutánon az alapító birtokán, a czinkotai határban rendeztek sikerült versenyeket.

A következő évben már Székes-Fejérvárot, Szombathelyen látjuk nyeregbe szállani a dél-czeg urlovasokat, s ez évben nyitja meg a főváros közönségének kapuit Alag is. Akkor még nem a mai kor minden igényeinek megfelelő módon berendezett pálya várta a sport barátait, mert a mai pályát csak öt év múlva, a millenium évében készíthette el a tevékeny egyesület.

Sok akadálylyal, nehézséggel kellett az intézőknek megküzdni, nagy áldozatokra voltak kénytelenek, míg a mai polczra emelhetők versenyterüket, s el tudták érni kitűzött céljukat, az urlovas sport fejlesztését.

Csakhamar kedvelt lett a kies alagi pálya, melynek ép úgy megvan a maga nagy közönsége, mint a városligeti gyepnek, sőt néha nagyobb közönség jelenik meg az alagi versenyeken, mint Bécs nagy pályáján, a Freudenau-n. Legyen napugaras, szép idő, vagy tomboljon vihar, zivatar, a M. Á. V. nyugati pályaudvarából kirobogó vonatok hosszú kocsisorai ezeket szállítanak ki Alagra, sőt nem egy esetben sokkal előkelőbb közönség gyűl össze — különösen hölgyek — az alagi pályán, mint a városligeti-n, hiszen itt nemcsak fizetett lovasok ülnek a büszke telivérnek nyergében, hanem a főúri és gentry-világ ifjúsága. Az intézők mindent elkövetnek Alag vonzerejének emelésére; világos példa erre az, hogy míg 1890-ben versenydíjakban csak 12,000 koronát adott a szövetséget, manapság e célra már közel 300,000 koronát áldoz.

KÓPUSZTÍTÓ FÉRGEK.

Ma már senki sem hiszi el, a mit a régi mesék a vasragó férgekről beszélnek. Másrészt azonban mindig több adat kerül napfényre oly állatokról, melyek a köveket, sőt az érczeket is képesek elpusztítani. A hangyák erős fogai megörlik még az érczoldattal telített kemény fákat

is. Vannak esetek, midőn a tenger alatti sodronyok guttapercha vagy olmbortiták megsemmisítették az ereket vagy apróbb állatok. Mindezek azonban csak kivételek s nem lehetetlen, hogy valami más külső sérülés is járul hozzá, s az állatok a rombolás munkáját csak folyták.

Általánosabb tapasztalat, hogy egyes mészköveken csaknem rendesen fordulnak elő hernyó-alakú rovátkos horpadások, átlag öt milliméter stüppedéssel, melyeket állatok idéztek elő mesterségesen. Kezdetben azt hitték, hogy azok a horpadások, melyek az emberi agyvelő alakjához hasonlítanak, a hullámok veresétől származnak. De *Jovel*, a svájci tavak kutatója fölfedezte azokat az apró állatokat, melyek a köveket megrágják, sőt kísérletileg is bebizonyította azok működését oly módon, hogy a rovárokat és azok álcáit kretadarabokra helyezte el, melyeket az állatok csakhamar szintén megrágtak.

Újabbban a bodeni tóban szerzett tapasztalatok szerint kitűnt, hogy ezek a kópusztító férgek nagyobb részt rovarláncok, többféle fajból s sajátos működésük úgy történik, hogy sávt bocsátanak ki magukból, melyek a meszt megtámadják, *Schröser* és *Kirchner* szerint még lélegzetük is szénsavas tartalmú. A kövek ily módon keletkezett rovátkák és melyedések a kis állatoknak védőhelyül szolgálnak s velük egyidejűleg algák is ülednek le itt, a miért kezdetben az algáknak is szerepet tulajdonítottak e kópusztításban. Ily rovátkák kö leg több alpesi tóban találhatók, leggyakoribbak a bajorországi starnbergi tóban, melyet II. Lajos bajor király öngyilkossága tett szomorú nevezetessévé.

EGYVELEG.

* **Vadállatok pusztítása.** A kelet-indiai alkirály jelentése szerint a lefolyt 1899-ik évben Indiában a kigyók 24,621 embert, vadállatok 2966 embert öltek meg, még pedig ez utóbbiak közül 899-et tigrisek, 338-at farkasok, 327-et párdusok, a többi pedig medvék, elefántok, sakálók és alligátorok öltek meg.

* **A pápa hadserege** mindössze 380 emberből áll. Testőrsége ötven fiatal olasz főnemes, a többiek pedig: 100 svájci, 100 csendő és harminc lövész.

* **A múlt évben Svájcban** 79 hegymászó turista vesztette életét. Ezek nagyobb része német és amerikai volt, angol csak egy volt köztük, és ez is azért került bajba, mivel kaulaz nélkül akarta a Finsterhornra vezető utat megtalálni.

* **Az abszint ellen** Franciaországban megindult mozgalomból kitűnik, hogy Párisban nevezetesen az ottani kávéházakban elfogyasztott abszint ára évenként a 6 millió frankot túlhaladja és hogy a tőbolydaba jutottak 96 százaléka az abszint-ivás áldozata.

* **A tü-gyártás.** Németországban naponta 10 millió gombostűt gyártanak, Franciaországban 20 milliót, Angliában pedig 37 milliót. Most csak az a kérdés, hogy hova lesz ez az óriási mennyiség?

* **Svédország és Dánia** az egyedüli országok, melyekben valamennyi katonai újoncz írni és olvasni tud.

* **A mostani angol királynak** trónörökös korában Kelet-Indiában való utazása (1875—1876) 2,688,000 koronába került ugyan, de az ottani beszállított fejedelmektől kapott ajándékok értéke a 48 millió koronát meghaladta. Többek közt a lahorei maharadzsza a trónörökösnek egy drágakövekkel kirakott kardot ajándékozott, mely egymaga 300,000 korona értékű. A kard pengéjén a következő szavak olvashatók: „Elességemet a herceg — ha neki úgy tetszik — nyakamon is megpróbálhatja”. A trónörökös ezen utazásából a londoni állatkertnek Indiából ötszáz ritka állatot küldött, melyeket szintén ajándéka kapott.

* **A boer háború** hatása természetesen meglátászik a kereskedelmi forgalmon is. Hivatalos kimutatások szerint 1899. április 30-át megelőző évben a Fokgyarmat kivitelének értéke 500 millió koronával több volt, az utána következő évben már csak 250 millió. A gyémántkivétel 73 millióról 42 millióra, az aranyé 283 millióról 92 millióra apadt.

* **Düsgazdag község.** Orsa svéd városka egy emberöltő alatt mintegy 15 millió korona értékű fát árusított el erdeiből, de gondos kezelés mellett erdei most is igen jók és gazdagok. Ily gazdálkodás következtében a város annyira vagyonos lett, hogy lakóitól adót nem szed, a helyi vasutakat, telefonokat minden lakos ingyen használja, sőt az oktatás és gyógyítás is teljesen ingyenes a községben.

GIZELLA AUGUSZTA FŐHERCEGNŐ HALÁLA.

Gizella Augusztia főhercegnő, József Ágost főhercegnek és nejének, Augusztia bajor királyi hercegnőnek, királyunk unokájának 1897 július 5-ikén Kis-Tapolcsányban született leánykaja meghalt márczius 30-ikán Voloszkában. József főherceg családját borította mély gyászba a haláleset, s ösztözik velők a fájdalomban az egész nemzet. Az elhunyt *Gizella Augusztia* Mária Anna főhercegnő, a fiatal főhercegi pár másodszülött gyermeke volt. Az elsőszülött József Ferencz főherceg most hatéves, a harmadik, Zsófia főhercegnő két éves. A kis Gizella főhercegnő nagyanyjának nevét viselte, miután József Ágost főherceg neje, Augusztia főhercegnő asszony tudv. levőleg Lipót bajor királyi hercegnék és nejének, Gizella hercegnőasszonynak, királyunk leányának a leánya, királyunk így Gizella főhercegnőasszonyban dédunokáját veszítette el.

A kis halottat Voloszkából Fiuméba vitték, onnan Budapestre hozták s itt április 2-ikén a királyi lak kápolnája alatt levő sírboltban temették el, a melynek utolsó halottja az 1895-ben meghalt László főherceg. Klotild főhercegnő asszony két leányával éppen tengeri úton volt kis unokája halálakor s csak akkor érkezett Fiuméba, mikor a halottat már Budapestre szállították.

A voloszkai Augusztia-villában április elsején délután szentelték be a halottat. A beszentelésen ott volt József főherceg is, a ki a bánatos szülőknél maradt. Reggel a kopsorót Fiuméba szállították és innen különvonaton Budapestre hozták. A kopsorót a voloszkai ravatalon négy remek koszorú díszítette, mely a margitszigeti kertészetben készült. Az első fehér jácint és orkidea s szalagján ez olvasható: *„Forrón szerető atyád”*; a második koszorút gyöngyvirágból fonták és szalagján a felírás: *„Forrón szerető anyád”*; a harmadik koszorú csupa fehér viola és orkidea, ily felírással: *„Forrón szerető testvéred”*; a negyedik pálmalevélből készült koszorú szalagján nem volt semmi írás. Valamennyi szalag vörös és fehér, tehát a Habsburg-család színe.

A kopsoró április 2-án este 10 órakor érkezett Budapestre a déli vasút pályaudvarába, ahol gróf Apponyi Lajos udvarnagy várta. Semmi hivatalos ünnepély nem volt. A halottat József Ágost főherceg főudvarmestere, gróf Szapáry Péter és Augusztia főhercegnő udvarhölgye, kísérték. A fehér érczkopsorót néhány perczele tették a váró-terem közepén, Kanter udvari plebános beszentelte, aztán a hatfogatos halottas kocsi helyezették. Lovasok és lámpás-vivők kísérték föl a várba. Ott ismét Apponyi gróf udvarnagy és a palota plebánosa várták. A kopsorót a kocsirol udvari szolgálók vitték a templom közepén felállított ravatalra. Ott újra beszentelték s csöndben levették a sírboltba, a hol újabb beszentelés után az udvarnagy átadta a holttestet a templom lelkészének, mire a gyászolók szétoszlottak és a sírboltot bezárták.

A THÖKÖLY-VÁR KÉSMÁRKON.

A szepesmegyei híres műemlékek egyikéről szomorú hírt közöltek a hírlapok. Késmárkon a régi Thökölly-vár márczius 17-én kigyúladt s a tűz nagy kárt tett. Különösen a szépségéről híres várkápolnában, a hol egykor az 1705-ben kis-ázsiai száműzetésben elhunyt nagy szabadsághősünket, Thökölly Imre grófot megkeresztelték. A vár bejáratától balra eső házak kezdtek először égni, aztán átesapott a tűz a várra is, a melynek fedelei, nem különben a kápolna és a várba épített házak tetői is mind leégtek. A kápolna belseje azonban sértetlen maradt.

A Thökölly-vár története igen régi időkbe nyúlik vissza. A XIV. században a város kápolnát és kolostort építtettek e helyre, de a Zápolya és Ferdinánd királyok között éppen a Szepességen erősen dúlt viszálykodások alatt a kolostort és a szomszédházakat erődkkel vették körül s ez épületesort lassanként egészen várrá lett. A vár a XVI. század vége felé, 1579-ben Thökölly Sebestyén gazdag nagyszombati kereskedő birtokába került, kinek fia azt újból építtette s attól kezdve egy századon át maga és utódai többnyire benne laktak. A Thökölly-család kihalta után a Ruber-család foglalta el a várat,

József Ágost főherceg Az elhunyt Gizella főgnő. Zsófia főgnő. Augusztia főgnő. József Ferencz főherceg. JÓZSEF ÁGOST FŐHERCEG ÉS CSALÁDJÁ. — Koller utólagi fényképe után.

mely később 1703-ban vásárlás útján Késmárk város tulajdona lett 80,000 forintért. Majd II. Rákóczy Ferencz birtokába jutott, kitől 1709-ben Heister tábornok foglalta el. A vár az ostromkor leégett. Epen maradt részét azután sok időn át kaszárnának használták; később megint lakások voltak benne; legutóbb állami himzőiskola volt itt elhelyezve.

A várkastély lapályos területen fekszik a város éjszaki részén, a Jeruzsálemnek nevezett domb alján. Hajdan egészen külön állott, széles várakkal körvezeve, melyeken túl voltak a vadaskertől használt kert, a halastavak, továbbá a Thökölly-család uradalmi tisztjeinek és család-jeinek lakása. Most a várakoknak már csak egy része látható, különösen a vár éjszaki oldalán levő mélyedésekben; a többi rész jóformán teljesen összenőtt a várossal, mert a még fennálló kőfalakhoz magánházakat építettek.

Az eredeti várkastélynak kettős fala és öt, vörösrre festett téglatetejű tornya volt, a tágas udvar közepén pedig érczelemekkel fődött alacsony tornyú kápolna állott, melyet valaha olasz művészek építettek. A vár udvarát és termeit magyar királyok és hősök szobrai és képei díszítették. Volt a várban színlelőadásokra alkalmas nagy terem és több földalatti börtön, továbbá csinos loistállók, annak idején nagyon megbámult fekete márványjászolokkal. A zavaros idők általános szokása szerint a Thökölly-várban is volt a kápolnával kapcsolatban titkos terem és egy az erdőszélig, az úgynevezett Goldberghé vezető hosszú alagút, melyről fennmaradt az az adat is, hogy a fiatal Thökölly Imre azon át menekült meg az osztrák katonaság üldözése elől; ennek nyomait azóta meg is találták.

A fényéről egykor oly híres várkastély belső díszítése már régóta eltűntek, de az öt bástyának és a kőrfalnak párkánszerű koronázata és sgraffito díszítése itt-ott még megmaradt és sajátságos alakjával rögtön magára vonja a Késmárkon megforduló idegenek figyelmét, A kerítésfalakhoz ragasztott házak között keskeny úton jutunk be a váruddarba a négyszögű bástya ívezetes kapuján át, mely fölött még most is látható a Thökölly-család czimere. A váruddaron egy szivattyú-kút kivül semmi egyéb nincs; a környező épületek nagyon egyszerűek; annál feltűnőbb volt mindaddig a Thököllyek által nagy költséggel épített vár-

kápolna, melynek olasz művészekből való képei egykor nagy híreket voltak. A kápolna ajtaja felett szintén látható a Thököllyek czimere; e kápolnának korunkig elég épen maradt belsejében legnevezetesebb egy régi imaszék, mely renaissance-stílus fazonaikkal volt kirakva. A kápolna épületének csak a hátulso része maradt meg épen; a fedélzet különben egészen új divatú volt s nagyon kirívó ellentétben állott a szomszéd bástya csinos párkányzatával. Elpusztult, bár még jóval a közelebbi tűzvész előtt, a kápolna alatt levő sírbolt is, melyben a Thökölly-család tagjain kivül számos történelmi nevezetesség régi magyar főúr aludta örök álmait. A kapubejárattól balra eső himzőiskola helyisége egészen új épület volt, teljesen elütő a körülötte levő régi kazamatáktól, melyeket leg-többnyire raktáraknak használnak.

A Thökölly-vár most leégett részeinek újból felépítése nagyon óhajandó volna, mert történetünk egyik nevezetes korszakával áll a kastély szoros összeköttetésben. De különösen óhajandó a várkápolna stilszerű megújítása, mely mint régi műemlék is számot tesz e nemű kevés számú építményeink között.

PETŐFI SZALKSZENTMÁRTONBAN.

Ferenczi Zoltán Szalkszentmártonban tartott ünnepi beszédéből.

Üdv Szalkszentmártonnak!

A költő emlékére alakult irodalmi társaság, de egyszersmind az egész irodalom üdvözlését hozzuk e falnak, mely a költő képével és emléktáblával jelöli meg a házat, melyben Petőfi 1845–46-ban ismételve lakott s hol *Zöld Marci* és *Tigris és Hícné* című szindarabján, *A hóhér kötele* című regényén, két költői elbeszélésen kívül (*Tündérvilág, Szilaj Pista*) a *Szerelm gyöngyei* 23 költeményét, a *Felhők* 64 költeményéből álló cyclost és még más húsz költeményét írta, tehát összesen 107-et s köztük remekműveiből néhányat, mint *Falun, Ha az Isten, Csárda romjai, Az örüll*, a melyek még Petőfi költeményei közt is elsőrangúak.

Az itt született költemények és egyéb művek másfelől csodás változatosság képeivel gyönyörködte a költő életén merengő lelkünket. Ime, az első művek 1845 késő nyarára és őszre kezdetére fordítják figyelmünket. A költő forró szerelmi költeményekben zengi el szerelmét Med-

nyánszky Bertához, miközben az elhatározásig jutva, megkéri a szeretett lányka kezét. De csalódván e szerelmében, az emberekben, barátaiában, 1845 telén és 1846 tavaszán lelke bá-natba merül, ember- és világgyűlölet árnyai bódílnak e fényes, emberszerető lélekre s Szalkszentmárton volt tanúja a költő szíve elborulásának; itt, e falak közt, e falu környékén bolyongva öntötte ki keservét, csalódását s mély fájdalmát a *«Felhők»*-ben, e villámfény cikázásaira emlékeztető költeményeiben és az *«Örült»*-ben, e minden időkre csodálatos lyrai monologban. 1846 tavaszán a városból e falu magányába jött újra gyógyulni és feledni, a természet vidám ölébe, hogy elűzze a ködöt, a mely már oly régen borong komorsóttan halvány arczaín.

De a költő e gyógyulása épen itt, az Alföldön, a szeretett Kis-Kunság közelében, egy más, mélyebb jelentőségű kapcsolatra is irányozza figyelmünket: arra a viszonyra, mely szülő-hazája, az Alföld és az ő lelki élete és költés-zete közt szembeötlő. Így nem meglepő, hogy az 1846-iki gyógyulás napjaiban itt írta a *Csárda romjai* című költeményét.

A közelebbi években hónapokat töltöttem az Alföldön, mely fölött egykor a költő lelke, mint szülőföldje felett, sasként, vagy fehér galamb-ként szárnyalt.

Végigmérvén tekintetemmel az Alföld végtelenségét, izzó napjának ragyogását és forró-ságát: megérteni véltem legnagyobb költőjének szellemét. A természet az ő lelkét és szívét hazája képre alkotta, s a végtelen iránti vágy és képesség esodás adományait ruházta rá eszmékben és érzelmekben.

Megadta neki, hogy lelkének szárnyai fönn tudjanak csattogni a magasban:

Honnét a föld olyan parányinak
Látszik, mint a megégett
Papír hamván a szikra.

Megadta, hogy képzelete, hogy

Mint buvár, süllyed a mélységek mélyére,
A legmélyebb tenger, a szív fenekére.

Vagy ha kell:

Felszáll s a légben, mint pacsirta énekel.

És ha biztatja, hogy szálljon még följebb,

Egy utat kezd a legmagasabb felhővel,
És a felhőknek sem társa ő sokáig,
Egyenest fölfelé tör az ég boltjág,
És ha ekkor épen napfogyatkozás van:
Az elsötétedett nap mellett elsuhan,
Elsuhan mellette, egyet pillant rája
S megkerül a napnak elveszett pompája.
És az én képzetem még ekkor sem pihen,
Hanem a legfelső csillagzaton terem,
S ott, hol már megszűnik az Isten világa,
Új világot alkot mindenhatósága.

Megadta neki a képességet, hogy tudjon érezni, mint senki más, legyen ez akár az öröm újjongása, a fájdalom kétségbeesése, a szerelem világot átréző szenvedélye, a szabadság gyújtó lángja, akár a lélek csöndes elandolodása, a szív méla álmódosása, vagy egy sejtelmes hangulat.

E szív épen oly forró, mint az Alföld nyár-középi tüzes napja; e szív a sirban is melegitni fog. «Előtte» — így szól — minden ember annyit ér, a milyen értékű a szíve. Előbb meg tudnék azzal barátkozni, ki valami szenvedélyében ezer roszt követett el rajtam, mint a hideg emberrel, ki ezer jót tenne velem. Lángoló szív, lángoló szív! vagy a fagyos sir! ... Oh, Istenem, ha az én meleg, forró szívem egykor kihülne ... de nem, ez nem lehet. Az én szívemet még a halál sem hűti meg. Temessek el éjszakon, s ültessetek sirom mellé narancsfát: meglátjátok, hogy ott is virít, mert szívem megmelegíti a földet, melyben fektüdni fog!»

Ilyen volt az a szív, mely megbirta úgy az öröm, a boldogság mámorát, az elragadtatás különböző fokú ittasságát, valamint a szenvedni tudást.

Tud dalolni a bokrok alatt, elvonulva, mint a csalógány és mennydörögve, mint az égi háború. Dala tud zengeni szomortan és vígan; ma legyen suttogó szelid szellő, holnap süvöltő, zúgó vihar, mely szilaj haraggal száguld földön, tengeren, s haragjában ősi tölgyeket tép ki.

Minő hatalommal kell megszólalnia egy ily

MÁLK JÓZSEF.

forró szívnek, ha az egész lelkesedéssel felől oly eszmét, mint a szabadság!

Petőfi pedig a szabadság eszméjével született. Midőn értelme megnyílik, legelőször magát igyekszik szabaddá és függetlenné tenni. Alig serdülő, már 15 éves korában le akarja rázni az első nyitgót, mert már akkor «világ fölgyújtó szenvedélyével» imádtta a szabadságot. Ekkor nem sikerült; de megesküdt, hogy életének egy főcélja lesz s ez: a zsarnokság ellen küzdeni. Egy év múlva tervét végrehajtja s letörve békóit, 17-ik évétől fogva egyéni szabadságán többé semmi korlátot tartósabban nem tűrt. Minő lelkesedés tölti el mindannyiszor utóbb is, ha a rendes foglalkozás lánczaitól szabadulhat! Hogy irigylő a madarat szabad szárnyalásáért, hogy szereti a vándor felleget, mert lelkének rokona! Minő örömsikoltás tör ki kebléből, midőn szerkesztőségi foglalkozásától menekülve, «börtönének ajtaja» megnyílik! Minő lelkesedéssel üdvözlő a rónát, ha ide szabadulhat, s mily tisztelettel éneklő meg a pusztá szabad fiát, ki szolgaságot, meg-alázkodást nem ismer! Itt szeretne élni ő is kinn a pusztán, mint Arábiában a szabad beduin; mert a pusztá a szabadság képe s a szabadság lelkének istensége. És nemcsak ő maga, hanem szíve, költészete is szabad idegen minták követésének szolgaságától. Költséje szintén sas, mely, a hol senki sem járt, arra indúl fenn, szabadon. Olyan, mint képzelete; nem a por magzatja, hanem bebarangolja az egész világot s megbírja a mennydörögés hangját; de el tud andalodni egy virág mellett és suttogni, mint a nyáresti szellő. Vagy, ha «az elragadó szél képzelete százréti vitorlájába belefűjt, szét-szakad a horgony, fut gályája, elmarad a part s ringatja habkarján a látkör nélküli tenger; és míg az orkán zúg s a felhők dörögnek, ő a lant idegbe kap s vad tüzzel zengi el ajka harsány himnuszodát, százszor szent égi szabadság.»

Az ily lánglélek nemcsak saját szabadságát sovárgja, hanem mindenkiét, a hazáét, az egész emberiségét. A szabadság az istentől az emberi szívébe irt örök jog és törhetetlen törvény, melynek számának a költő szívének mélyén örök oltárt emelt. A szabadság a legfőbb jó s mint ilyen, a legfőbb igazság.

A szónok a továbbiakban mint a világszabadság jóslékú énekesét, hőstét és vértanúját dicsőíti Petőfit, részleteket idézván költeményeiből, melyekben oly csodálatosan, sokszor a részletekig híven előre megjósolta az 1848-iki nagy, világra szóló eseményeket, úgy szintén saját halálát s a szabadság diadalát. Igen hatáson szövi be a szónok előadásába Tompának Petőfire vonatkozó következő szavait: «... ha csak felényi tehetséggel bír is: megérdemli egész híré, dicsőségét ... Fel- és letünése, mint Illyésnek mystikus s mintegy elevenen égből vitetése, mind bámulatra méltó ... Szellemét csodálat, dicsőségét szeretném, végét

irigylem, azt a véget, melyet az ifjú, a költő s a honfi a nagy idők s izzó élet heves izgalmaiban az eszme nemes rajongásával, a csata öntudat-lanul részegítő, fájdalomtalanul élő rohamá-ban ért.»

A PETŐFI-CSALÁD KIS-KÖRÖSÖN.

Levél a szerkesztőhöz.

Tisztelt Szerkesztő Úr!

Jeles írónk, Baksay Sándor, a «Vasárnapi Ujság» március 17-iki számának, «Szalkszentmárton» című czikkében Petőfi szülőhelyéről úgy emlékszik meg, mint a mely még mind-ekkoráig nincs végleg megállapítva, s valószínűleg, mint Homér szülőhelye; eldöntetlen is marad már mindörökké. Bölcseje — úgy-mond — vitás s az sem állapítható meg, hogy a hét hely közül, a hol állandó ideig lakott, minő sorrendben és mennyi ideig tartózkodott.

E közlemény már írójának előkelőségénél fogva is alkalmas levén arra, hogy bizonyos, már kiderített tények hiteles voltát megingassa, az alábbiakban megkísérlem a cziklirő urat meggyőzni, hogy Petőfinek sem születési helye nem kétes, sem pedig Kis-Körösön volt tartózkodásának ideje nem bizonytalan.

A «Vasárnapi Ujság»-nak 1857. évfolyamában közölte Sárkány János ev. lelkész az anyakönyvi kivonatot, mely igazolja, hogy Petőfi Sándor 1822. év december 31-én Kis-Körösön született és kereszteltetett. Ugyanezen lap hasábjain nyilatkozott nyomban a költő test-veje, István, kijelentvén, hogy Sándor test-veje Kis-Körösön született, Felegyházán pedig ő látta meg a napvilágot. Petőfi maga — egy költeményét kivéve — mindig kis-körösi szü-löttnek mondta és tartotta magát, bizonyítványaiban, katonakönyvében, obsztájában, minden okiratában ilyenül van megjelölve.

Midőn ezek daczára az 1872-ik évben a felegyházi születés meséje ismét forgalomba hozott, a kis-körösi kir. járásbírósg, egy hozzá általunk beadott kérvény folytán a Petrovics családnak Kis-Körösön lakó ismerőseit s még 1872-ik évben élő kartársait tanukul kihall-gatta, kik közvetlen tudomásuk alapján eskü alatt bizonyították, hogy Petőfi Sándor Kis-Körösön született. A sok érdekes tényről meg-emlékező jegyzőkönyv a Magyar Tud. Akadé-miához küldetett fel, s az annak levéltárában feltalálható.

De ezen bizonyítékok hiányában is teljesen tisztába hozható volna a kérdés Kis-Körös város levéltárában feltalálható okiratokkal, melyek kétségtelen módon igazolják, hogy Petőfi Sándor szülei 1821 év november hó 1-étől 1824 év végéig, tehát három éven és két hónapon át megszakítás nélkül Kis-Körösön laktak, még pedig laktak abban a házban, mely emléktáblával Petőfi Sándor szülőházának van megjelölve. Az okiratok közül a következőket közlöm.

Elvéltárban ma is megvan azon szerződés eredete, mely 1821. évi szeptember 6-án kelt, s mely szerződéssel Petrovics István 1822. év január 1-től kezdve három egymástán következő évre alhaszon-bérbe kivette a várostól 400 frt készpénz, három mázsa hús és 1 mázsa 50 font faggyú évi bérért az ez által a földesuraktól bérbe vett regaliák közül a hús-vágó jogot, a mészárszéket. Ugyanezen szerző-désben kikötötte Petrovics, hogy mivel a hurezol-kodás téli időben nehézségekkel járna, helyét már 1821 november 1-én elfoglalhatta; továbbá kikötötte azt is, hogy neki a város a hurezolkodásból kocsikat adjon, viszont ő is kötelezte magát, hogy a két hónapra a haszonbér arányában eső 66 frt 40 krt megfizeti.

Petrovics István 1821 október 15—16-án még szabadszállási lakos volt, mert a levéltárban levő marha forgalmi jegyzékben az olvasható, hogy Szlovák Márton kiskörösi lakos 1821 október 15—16-án tartott kiskörösi Lukács-napi vásáron Petrovics István szabadszállási lakostól, egy szőke tehenet vett. De, hogy 1821. év november hó 1-én már helyét Kis-Körösön elfoglalta, igazolja az, hogy Kis-Körös városa számadásai 1821 esztendőbeli «Regale beneficiumok árendájának váltása» czimen vezetett főkönyv első lapján az van, hogy Petrovics István székarendás november és december hóna-pokra befizetett 66 frt 40 krt.

Ugyanily című főkönyvnek 1822. évi számadás-tételei a következők:

«Mészárszék jövedelme 1822. Petrovics István székarendásnak a vele kötött contractus szerint

1. tartozása esztendő által
3 m. hús, 1 m. 50 font faggyú, 400 frt pénz.

summa per se.

2. fizetése angáriánként
10. szeptember 1822 Csózá János perceptor
kezéhez 1-ső félére ... 200 frt.
30. decz. 1822 ugyanannak 2-ik félére 200 frt.
akkori computus szerint Not. conventiók
kifizetésébe hús 1 m. 60 ft, faggyú 45 ft.
Városház szükségéi pótlás hús 1 m. 40 ft,
faggyú 1 m. 5 ft.

Az 1823. és 1824. évi számadások Petrovics István tartozásáról s azok kiegyenlítéséről ugyanazon téte-leket foglalván magukban, így azokat nem ismétlem.

Ha annak igazolásául, hogy Petrovicsék 1821. évi november 1-től 1824. év végéig megszakítás nélkül csakugyan Kis-Körösön laktak, a szerződés és a fentebb közölt adatok elegendők nem volnának, bizonyítékul szolgálhat még a következő levéltári adat is:

Kis-Körös városa már a múlt század elején pon-tos jegyzéket vezetett az állatforgalomról. Az erről szóló jegyzék tartalmazza a vevő nevét, annak lak-helyét, az eladó nevét, a marha leírását és legtöbb-ször a vételárát is. Ezen jegyzékben Petrovics István neve, — mert hisz foglalkozásával járt a marha-vétel, — igen gyakran előfordul. Idézem a követ-kező tételeket:

1. 1822 március 11-én Petrovics István kiskörösi lakos a kecskeméti vásárról 3 drb ökröt hajtott.
2. 1822 június 24-én a székesfehérvári vásárról 3 darabot.
3. 1822 aug. 6-iki kecskeméti vásárról 14 drbot.
4. 1822 nov. 25-iki kecskeméti vásárról 7 tehenet, 1 bikát.
5. 1823 február 24-iki kiskörösi vásáron vett két ökröt, 3 tinót, 15 tehenet.
6. 1823 aug. 10-iki kecskeméti vásáron 16 darab tehenet.
7. 1824 máj. 10-iki kecskeméti vásáron 20 darab marhát.
8. 1824 októberben Kis-Körösön egy piros csikó-úszót 24 frtéért.
9. 1824 októberben Csengődi Páltól egy NI billegű fekete paripa-lovat.

Az 1823. évi számadás kiadási tételei között fel-jegyezve találjuk, hogy: «26 April 1823 Petrovics István székarendástól a város vett egy negyedfü kékess szőrti bikát 60 frtéért.»

Sem az 1821. év előtti, sem az 1824. év utáni állatforgalmi jegyzék Petrovicsról többé meg nem emlékszik, és ez igen természetesen, mert hisz az a kiskörösi lakosok vételeit volt hivatva ellenőrizni, esetleg a jószág igaz szerzésére vonatkozólag bizo-nyítékok szolgáltatni, és így abban oly vétel, mely-nél a vevő nem kiskörösi volt, helyet nem foglal-hatott.

Szalay J.

A KÉSMÁRKI HARANGTORONY.

Vágó Bertalan fényképe.

MÁLK JÓZSEF.

1849—1901.

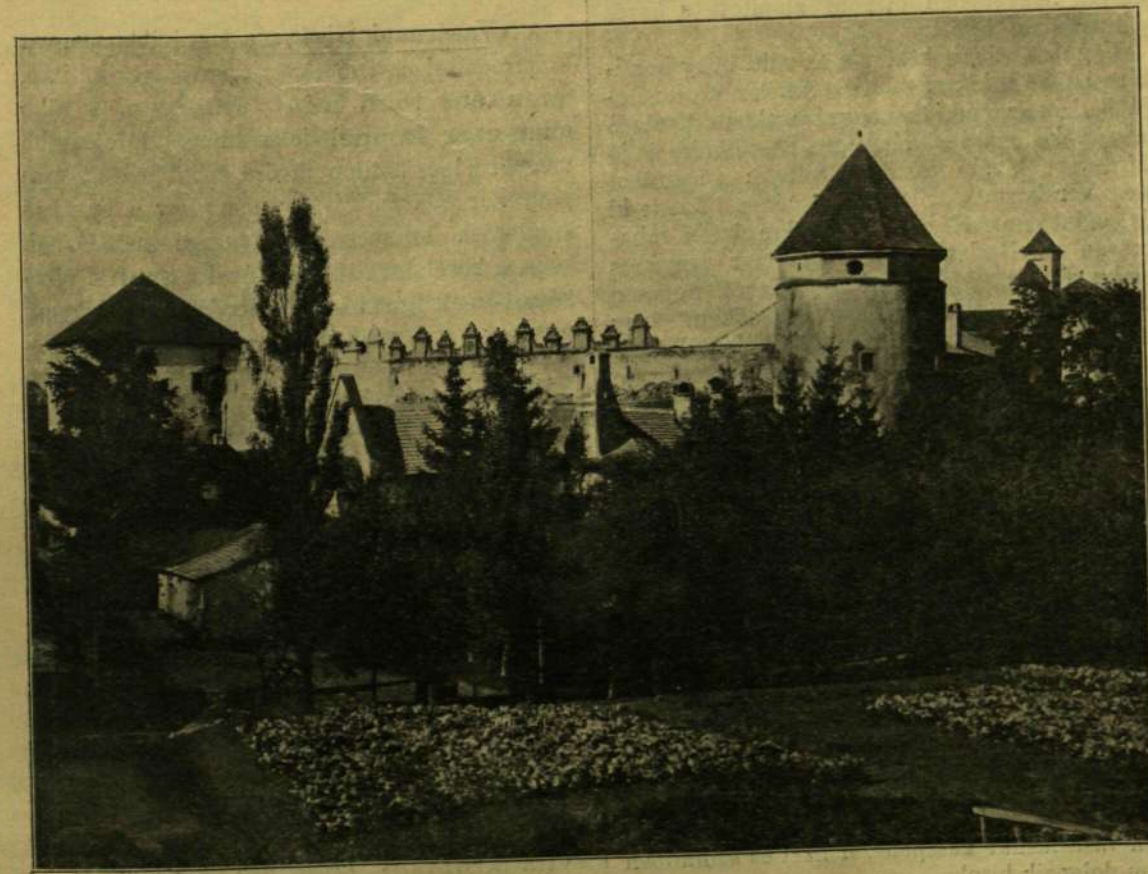
Szomorúságra ébredt a minap Seps-Szent-György városa és egész Háromszék: március 12-re viradólág elvesztette Málk Józsefben egyik legjobb fiát. Olyanforma érzés fogta el e legkeletibb székelyföld lakóit, mint a minőt az a család érez, mely a házvezető, gondos gazda váratlan halálán kesereg. Mert a székely-föld szellemi háztartásában pár évtized óta valóban Málk József vitte a nagy körültekintéssel és szeretettel fáradozó gazda vezető szerepét.

Zilahon született 1849 aug. 2-án. A közép-

iskolát szintén ott végezte. Az Olmüczben töltött önkéntes katonaság után Kolozsvárt jogász-kodott, honnan később a budapesti theológiára került, melynek végeztével 1873-ban, Török Pál superintendens ajánlatára, a sepsi-szent-györgyi ev. ref. algműnáziumhoz hitták meg köztanító-nak. Egy év múlva már az ugyanott szervezett állami polgári leányiskola igazgatója lett, mely állásában, nagy tevékenységet fejtve ki, meg is maradt mind haláláig.

Azonban a Málk József tevékenysége korán-sem csak a rá bízott és általa virágzóvá tett iskola igazgatására szorítkozott. Ott állott ő mindig a legelső munkások sorában, akár a politikai, akár a közművelődési élet kívánt fáradságot és áldozatot. Az ő ott létele óta nem történhetett Háromszék földjén semmi hazafi-as, egyházi, vagy más művelődési mozzanat, melyben jórészt a kezdeményezés érdeme is ne őt illette volna. Volt neki kedve és ideje min-denre, a mi csak a köztől előmozdíthatta. Isko-lája igazgatásán kívül végzett száz egyebet. Főgondnoka volt a sepsiszentgyörgyi ev. ref. egyháznak, igazgatósági elnöke a Székely Nem-zeti Múzeumnak és az általa teremtet Jókai-nyomda Részvénytársaságnak, képviselőbizottsá-gi tagja a városnak s a politikában éltető és vezető lelke a szabadelvű pártnak.

De legtöbbet tán mégis tollával tett. Az általa alapított «Székely Tanügy» című szaklapjában sok egyebek mellett eredményesen sür-gette egy tanítónőképző felállítását ott a szé-kely földön. Röpirataival kivirta a «Mikó-kol-legium»-nak főgimnáziummá emelését. Tan-ügyi lapja megszűnése után a «Nemeré»-t szer-kesztette egész 1881-ig, mikor aztán megala-pította a maig fennálló egyik legjobb vidéki lapot: a «Székely Nemzet»-et, melyet haláláig szerkesztett s a keleti Erdély-részben igazi intező hatalommá növelt, jótékony, lelkesítő hatalommá mindenféle téren. Seps-Szent-Györgyöt egy kis székely Athénévé tette, hol a neki lelkesített társadalom évről-évre sűrűn rendezi régóta a szellemi szórakozások ötletes ünnepélyeit, gyönyörködve felolvasások-ban, szavalatokban, zenében, előképekben, szín-játékokban egyaránt. És ez első sorban mind Má-lik Józsefnek, a szerkesztőnek tudható érdemül. Mert a társadalom ilyes megengedhető hiúságának is jelentős szerep jut s a helyi közvéleményt

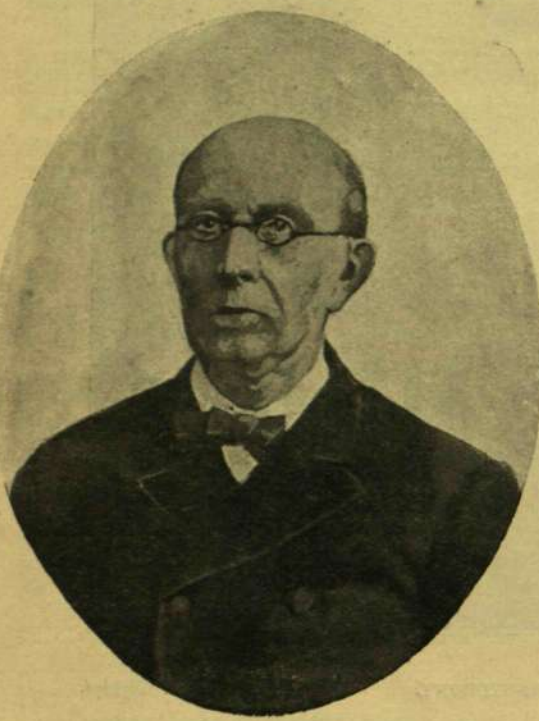
A THÖKÖLY-VÁR KÉSMÁRCON A TÜZVÉSZ ELŐTT.

Vágó Bertalan fényképe.

képviselő lapnak elég egy figyelmetlensége, egy tapintatlansága, hogy mindent összerontson. A Málk József böles tapintata, eszélyes figyelme azonban húsz év alatt ilyesmit egyszer sem csinált. Oktalan, túlzó dicseretekkel nem nevelt műkedvelő közönségében a dicsőség elérhetetlen álomképei után balgán futkosókat, de számítás nélküli szigorral sem vette kedvét el senkinek, a ki hajlamos érzett a magyar műveltség szolgálatában szerepelni ott a keleti határon. Halála széles körökben keltett mély részvétet.

J. O.

POBJEDONOSZCZEV.

POBJEDONOSZCZEV, az orosz szent zsinat prokurátora.

Az oroszországi zavargások nyomán több merénylet híre keringett az európai sajtóban, melyek közül azonban csak egy bizonyult valósnak: a szent zsinat prokurátora, Pobjedonoszev elleni merénylet. De ez az egy is elég bizonyítéka, hogy az orosz nemzet s különösen az ifjúság lelkében ott lappang az elégedetlenség s a mint a viszonyok magukkal hozzák, újra meg újra lobot vet. S a mostani, igen komoly jeleget öltött mozgalmak okát is meg tudni abból, hogy a merényletet éppen Pobjedonoszev ellen intézték.

Pobjedonoszevet általában úgy tekintik, mint a legridegebb reakció megsemmisítőjét Oroszországban. Mint a legfőbb egyházi testületnek, a szent szinódusnak vezetője, ropant hatalmat tudott kezében egyesíteni, nemcsak vallási, hanem oktatási és politikai ügyekben is s e hatalmát sokasom használta egyébre, mint a szabadelvű törekvések erőszakos elfojtására. Meggyőződése, melyet egy könyvében is kifejtett, az, hogy az európai kultúra átkos és kárhózat az egyénre és az államra egyaránt, a szabadság a politikai téren az államok pusztulására, erkölcsi tekintetben pedig az emberiség romlására vezet. Ezért Oroszországnak el kell zárkóznia a nyugati eszméiről, bomlasztó hatásától, a szabad tudományos kutatás metelyétől, hogy önállóan, nemzeti sajátosságai megtartásával fejlődhesse s megőrizze ősi erkölcsét, az emberiség megmentője lehessen. Mivel pedig az orosz nemzeti szellem az orthodox egyházban testesül meg leghatározottabban, Pobjedonoszevet kárhózat és elnyomó törekvők minden olyan szellemi mozgalmat, mely az orthodox egyház tanításával ellenkezik. Ezeket az eszméket, melyek sajátosságai vegyülékei az orosz nemzeti elfogultság és a legsötétebb reakcionárius türelmetlenségnek, bámulatos kitartással és erélyvel igyekezni megvalósítani s céljai érdekében nem riad vissza semmiféle eszközöktől. Évtizedek óta ő Oroszországnak egyik legnagyobb hatalmú embere, a csárok bizalmasa és tanácsadója s így nem alaptalanul hozzák az ő nevét összeköttetésbe mind azokkal a kegyetlen intézkedésekkel, melyeket a

csárok a szabadságért lelkesülő törekvések elfojtására tettek. Ez oknál fogva nincs nála gyűlöltebb ember a nagy Oroszországban.

Az általános gyűlölet most fokozott mértékben tört ki a diákok elleni kegyetlen rendszabályok miatt. Bogoljepov közoktatási minisztert, ki mint tudva van, az ellene intézett merényletnek aldozata lett, — általában Pobjedonoszev eszközeinek tekintették. Csak növelte a hatalmas férfi elleni elkeseredést Tolsztoj kiátkozása a szent zsinat által, a mi kétségteleenül Pobjedonoszev műve. Oroszországnak ez a két nevezetes embere ugyanis évek óta a legélesebb ellentétben áll egymással. Tolsztoj eszméi egyenes tagadása mindannak, a mit Pobjedonoszev hirdet. Pobjedonoszev abszolutizmusával szemben Tolsztoj a legmesszebb menő szabadság előharcosa, a vallási téren pedig az orosz orthodoxia heves ostromlója s az orosz nép között elharapózó vallási szekták védelmezője. Tolsztoj gyakran fordult egyenesen a csárokhoz hatalmas ellenfele intézkedései ellen, de hatalmát megdönteni nem bírta. Pobjedonoszev most kieszközölte Tolsztoj kiátkozását s jaszajja-polyánai birtokára való száműzését, a mivel csak annál inkább maga ellen ingerelte a közvéleményt. E gyűlölet szüleménye az ellene intézett merénylet is, melyet a március 20-ika és 21-ike közötti éjjel követett el egy *Lagovszkij* nevű fiatal ember, a samariai kormányzósg hivatalnok. Pobjedonoszev dolgozószobájában ült, a midőn Lagovszkij az utcáról az ablakon át revolverrel kétszer egymás után rálőtt. Harmadszor is lőtt volna, de ezalatt a zajra odasietett cselédek lefogták. Pobjedonoszevnek ezúttal nem esett semmi baja. A merénylet, kiről azt hiszik, hogy nagyon széles körre terjedő összeesküvés tagja, elfogták s az ítéletet majd ezután fogják rá kiszabni.

EGY KHINAI MILLIOMOS.

Az amerikai sokszoros milliommok között van egy kínai is, a Kaliforniában lakó *Sin-Tan-Sun*, ki e tekintetben nagyon különbözik többi honfitársaitól, mert azok ebben a gazdag országban talán a legszegényebb néposztályt alkotják. Van ennek a gazdag kínainak több városa, sok nyája és vannak óriási raktárai, gyárai s aranybányái, melyek mindenikében több ezer fehér ember áll a szolgálatában.

Sin-Tan-Sun Khinában Sun-Ning tartományban született és mintegy 30 éves korában került Kaliforniába. Mint földhöz ragadt szegény ember élt hosszabb ideig honfitársai között; majd egy úri családnál volt szakács és néhány év múlva már némi tőkét takarított össze. De ezt is csakhamar elvesztette, mivel beleszeretett egy szép skandináv nőbe, kivel San-Francisko kínai negyedében othont alapított s kevés pénzét arra költötte.

Vagyonosságának alapja az volt, hogy honfitársai között, kik nagyon szerették a szerencsejátékokat, az amerikai nagyvárosokban divatozó sorsjáték-társaságot alapított. Becsületére és jó hírnevére kiváló gondot fordított; a nyerőket nem várakoztatta, rögtön készpénzzel fizette ki és senkit sem csalt meg. Így módon üzlete rohamosan emelkedett és ő csakhamar vagyonos emberré lett. Megtakarított pénzét ügyesen tudta elhelyezni egyes vállalatokban, vagy telekvásárlásokban. Később különféle üzleteket nyitott, melyekben megbízottjai árultak, s azután, a mi kaliforniai vagyonos embereknél természetes is, aranybányákat vásárolt.

Van a dúsgazdag kínainak több nagy konzerv-gyára, melyekben naponta több száz ezer narancs, alma, körte és barack készül a külforgalom számára. Van továbbá Hong-Kongban és egyes kínai városokban külön raktára, s ezenkívül legújában azt tervezi, hogy a kínai parti városok között közlekedő gőzhajó-vállalatot létesít.

Egy szóval *Sin* nagyhatalom még Kaliforniában is. Érdekes azonban fölemlitenünk, hogy az amerikaiak, kik különben kivétel nélkül gyűlölik a kínaiakat, Sinről általában nagy tisztelettel nyilatkoznak, elismerik becsületességét, s különösen tisztelik nekik az, hogy minden vásárlásnál készpénzzel fizet és semmiben sem dolgozik hitellel.

A dúsgazdaggá lett kínai természetesen vágyott örökösként után s mivel fehér felesége magtalan volt, egy alkalommal rövid időre átment Khinába, s onnan hozott magának egy második feleséget, a mint Konfucius törvényei megengedik, kimondván, hogy minden családban kell lenni legalább egy fiúnak. Második feleségének csakugyan két fia született. De azért most is a fehér asszony az úrnő a házban, a kínai nő szerényen megelégszik a második feleség alárendelt helyzetével.

PÁRISI DIVATLEVÉL.

A párisi divat-műtermekben a tavaszi és a nyári idényre készülnek. Az angol izlés kényelmes és mégis előkelő egyszerűségénél fogva mindinkább tért foglal. Kabátok, bolerók, ruhák, kalapok, sőt még a cipők is ezt a jeleget vallják. Mindez arra sarkalja az első rangú divatvezetőket, hogy minden tudásukat latba vetve, a maguk finom izléssel kiállított toilleit szintén lehetőleg művészi tökélyre emeljék. A párisi izlés ezer meg ezer apró alkatrészt oly elragadó egészszé forrasztják, melynek a hölgyek ellent nem állhatnak.

Tavaszi divatszíneknek a halavány-szürkék s a sötétpiros egyik remek árnyalatát emlegetik, melyek fehér és más diszkrét színekkel egyeztetve, elegáns hatásuknál fogva számos követőre fognak találni. Az idén annyira kedvelt préme az átmeneti idény ruháin is képviselve vannak, habár mérsékelt alkalmazzással. A fekete selyem és szalg izléses dísz marad s a nőknek kedves munkát adva, alkalmat nyújt, hogy saját egyéniségüket öltöztetükben is kifejezhessék. A bolero kétségkívül minden toille nélkülözhetlen alkatrésze. Készül pedig: prémből, posztóból és selyemből, arany-, gyöngy- és pille-hímzéssel. Alatta könnyű betétek és bluzok dudorodnak ki.

A divatnak felel meg a mellékelt divatkép. Az öltözék már a nyár divatját hirdeti; keménye fekete selyem-fatoba. Az alj egészen részletes plissék-be van tűzve, egy mély ráncokba szedett 30 centiméter széles fodorral, melynek varrását lelvimintájú himzés takarja. A bolero szintén részletes ráncokba van tűzve, az alj aranyhímzéssel szegve, fekete selyemkézzel és övvel. Betétje fehér apró dudoros selyem-tüll. A kalap teljesen az ideai divatnak felel meg; széles és lapos, hogy a túlságig laposodó és szélesedő hajviselést befogjalja.

Második képünk egy szürke posztóból készült elegáns tavaszi ruha, fekete panne-paszománttal, acél-diszítéssel. Fekete panne-kelzők; az alj hasonló panne-al díszítve. A fekete csipke toque-ot fehér rózsá-csokrok és fehér szalagok díszítik.

Ilyen és ezekhez hasonló, legújabb divatú izléses öltözékek láthatók a *Monastery* és *Kuzmik* utódai czég váci-utcai műtermében, melynek tulajdonosa, *Pertik Béla* közelebb maga válogatta ki Párisban a legújabb mintákat.

S. Bella.

Előfizetési fölhívás.

A **„Vasárnapi Ujság”** a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, évenként több mint 130 íven, s több mint ezer képpel jelen meg. E legrégibb magyar képes hetilap jövőre is hű marad alapításakor választott irányához, hogy a hazafias érzelmetek tolmácsa, a nemzeti haladásnak képe, a közéletnek tükré, szóval **korunk történetének igazi képes krónikája** legyen.

A *Vasárnapi Ujság* „Regénytár” heti mellékletében a legjelesebb hazai és külföldi íróktól közöl elbeszéléseket és regényeket képekkel, s mint családi lap, kiterjeszkedik a női munkakörre és divatra is.

*

A **„Politikai Ujdonságok”,** a **„Vasárnapi Ujság”** társalapja, ma már negyvenhetedik évfolyamában van. E hetilap, melyet mint az *események hű és részrehajlatlan előadóját* valódi házagpótlónak ismert el a magyar olvasó közönség, a hét eseményeit kellő magyarázattal ellátott gondos, tömör összeállításban tárja az olvasó elé, úgy, hogy a közönség *együtt* találja benne mindazt, a mi a napilapokban *elszórva* jelen meg.

A **„Politikai Ujdonságok”** előfizetői e lapnak hetenként egy nagy ívre terjedő politikai tartalma mellett *külön díj nélkül* kapják a **„Világkrónika”** képes heti *közlöny*t és a **„Magyar Gazda”** című havonként megjelenő

gazdasági és kertészeti képes mellékletet. Ez új rendezés folytán politikai hetilapunk *terjedelme* mellékleteivel együtt *döbben*, mint előbb volt; előfizetési áraink azonban az eddigiek maradtak.

A **„Világkrónika”** hetenként egy íven, számos képpel illusztrálva jelen meg, és az általánosabb érdeklő nap események részletes magyarázatára szolgáló cikkeken kívül rendszeren közöl *nagyobb elbeszéléseket, regényeket, utirajzokat*, úgy szintén mulatótató kisebb közleményeket, stb.

Előfizetési föltételeink:

A **„Vasárnapi Ujság”** negyedévre 4 korona, — felévre 8 korona.

A **Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok** a **Világkrónikával** negyedévre 6 korona, — felévre 12 korona.

Az előfizetések a **„Vasárnapi Ujság”** és **„Politikai Ujdonságok”** kiadó-hivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám küldendők. *Egyes előfizetések* legcélszerűbben posta-utalvány által eszközölhetők.

Azon előfizetőinket, kiknek előfizetése márczius hó végén lejár, fölkérjük előfizetéseik mielőbbi megújítására, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

A VASÚTI ALKALMAZOTTAK SZÍNVAKSÁGA.

A legtöbb vasúti szerencsétlenség onnan ered, hogy a mozdonyvezetők, valamint a külső szolgálatot teljesítő vasúti hivatalnokok éjszakának idején vagy ködös időben a különféle színű jeleket összetévesztik, vagyis az úgynevezett színvaktság miatt fel nem ismerik, mely látási fogyatkozás leginkább a vasúti alkalmazottaknál szokott előfordulni.

Az amerikai vasutakon a személy- és villámvonatok sokkal nagyobb gyorsasággal járnak, mint az európai vasutakon. Mindazonáltal a vasúti balesetek száma Amerikában sokkal csekélyebb, mint Európában, a mi azért van, mivel az amerikai vasúttársulatok a színvaktság következményeinek kiküldése végett egy nagyon célszerű intézkedést léptettek életbe. A new-yorki központi vasút, melynek vonalai több ezer kilométerre terjednek, hetenként egy különvonaton, e célra berendezett kocsin néhány szemorvost küld ki, a kik a vonal valamennyi állomásán, úgy a vonatkiérő személyzet, valamint a külső szolgálatot teljesítő hivatalnokok szeit alaposan megvizsgálják. A színvaktság szenvedő ember nem képes például egy többszínű pamutgombolyagból egy megjelölt színű fonalat kiválasztani és a többitől megkülönböztetni. Éppen úgy a piros színű jelző lámpást sötétben zöldnek nézik, s a jelző kézi logogók színeit, melyeket a vonatkiérő személyzet használni szokott, épséggel nem tudják megkülönböztetni. Pedig a vasúti balesetek legnagyobb része a jelző lámpák és logogók színeinek fel nem ismeréséből ered. A színvaktságban szenvedő alkalmazottakat nem bocsátják ugyan el, de a vasúti szolgálatnak oly ágaiba helyezik át, a hol ezen hibájuk bajt nem okozhat.

Hosszú évek során a színvaktságból eredt balesetek okát az illető alkalmazottak hanyagságának tulajdonították és a vasúti társulatok által kártérítés czimén fizetett összegek évenként milliókra rúgtak; míg végre az annapoliszi szerencsétlenség után, melyben harmadfélszáz ember vesztette életét, a Great New-York város főorvosa, dr. Curter, kétségtelenül bebizonyította, hogy a szerencsétlenül járt vonat mozdonyvezetője színvaktságban szenvedén, az „állj”-t jelező piros lámpásokat zöldnek nézte.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Magyar typusok. Ezen czímen a Magyar Nemzeti Múzeum néprajzi osztálya, a vallás- és közoktatásügyi minisztérium támogatásával érdekes válogatást indított meg, melynek feladata lesz a magyar typus ismertetése. A most megjelent füzetben, melyet dr. Janikó János állított össze, a Balaton vidékéről van 24 táblán 48 férfi arcképe szemközt és profilban közölve. A többségre rá lehet mondani, hogy magyar typusú, de van néhány határozottan szláv, cigány, germán, vagy egyéb typus is, pedig

ez a 48 kép, mint az előző mondja, 327 közül van kiválogatva. A köztölt arcképek különben világos, tiszta nyomástúak. Az egész kép-anyag Zala és Somogy vármegye 50 községéből került ki s csakis az oly családokat vették tekintetbe, a melyek az illető községben köztudat szerint törzses lakók, s melyekbe legalább a XVIII-ik század végeig kimutathatólag egyik ágon sem keveredett idegen vér. Minden esetre nagyon érdekes lesz ez a munka, ha majd egészen megjelén s házagot fog pótolni az anthropológiában.

Berzsenyi Dániel költői és prózai művei. Szemelvények. Közvetteszi dr. Váczy János. Megjelent az Athenaeum kiadásában az „Iskolai könyvtár” új kötete gyanánt. Az ifjúság számára nagy gonddal készített kiadás, mely a klasszikai versformákat oly művészettel kezelő, de lelkeben nemzeti költő legfőbb, legjellemzőbb műveit gyűjtötte össze, s tájékoztató megjegyzésekkel kísér minden egyes költeményt. Dr. Váczy életrajzot is csatolt a kiadás elé, mely Berzsenyi irodalmi korát is megvilágítja. A költemények után közli Berzsenyinek a versformákról írt értekezését, s Kazinczyhoz intézett négy levelét. Végül „Összefoglalás” czím alatt szől Berzsenyi költészetének fő sajátosságairól és megjelöli azt a méltó helyet, melyet irodalmunk kitünőségei közt elfoglal. A költő megértését és méltatását jól elősegítő munka piros vászonkötésben 1 korona 80 fillért kapható.

Vörösmarty válogatott költeményeit fordította németre dr. Jekel Péter s kiadta a „Petőfi-társaság” aegise alatt. A fordító nehéz feladatot vállalt magára, a melyet sikerrel old meg. Úgyes versel és elég híven fordít. Az eredetinek íze-zamata sokszor elhalványodik keze alatt, de sokszor szépen érvényesül a német köntösben is. Vörösmarty legszebb, leghíresebb kisebb költeményeit találjuk a 95 lapos kis kötetben, többek közt a „Szép Ilonkát”, „Szózat”-ot, „Az árvi hajós”-t, „Az élő szobor”-t, „Póti dal”-t, „A szózat”-ot, „Vén cigány”-t, stb. A csinos kiállítású könyvhöz, mely Széll Kálmánné Vörösmarty Ilona úrhölgynek a sajátja, Bartók Lajos írt előszót. Ára 2 korona; a szerző tulajdona; kapható minden könyvkereskedésben.

Magyar mohikánok. Ezen czím alatt tizenegy elbeszélést és tárczarajzát gyűjtötte össze *Kemechev* Jenő. Tárgyait a magyar köznevelés, az u. n. „gentry” világából merítette. A kiket nem az idegen izű és szeccesszős dolgok érdekelnék, azoknak kellemes olvasmányul szolgál ez az élénken s jó magyarsággal megírt könyv, melyhez *Linek* Lajos rajzolt csinos czímképet. A szép kiállítású kötet a „Budapesti Hírlap” kiadásában jelent meg.

Az osztrák-magyar monarchia írásban és képen című nagy hon- és népismerető vállalatból közelebb megjelent 369. füzet „Magyarország” V. kötetének 5. füzeté, melynek változatos tartalma a következő érdekes közleményekből áll: *Szilágy-megye* ismertetése *Kincs* Gyulától, a Bihar-hegység leírása *György* Aladártól és Kolozsvár leírása, mely *többek* közreműködésével készült. Mind a három közlemény arra a nagy és szép bérczes vidékre vonatkozik, mely a Bihar-hegységtől a radnai havasokig s ezekkel együtt az ország éjszak-keleti határáig terjed. Szilágy-megyének e füzetben végződő leírásában különösen megragadja az olvasó figyelmét azok a részletek, a melyek a megye székhelyéről, Zilahról, továbbá Zsibórról szólnak, a két Wesselényi Miklós híres otthonáról. A Bihar-hegység teljes képpé domborodik az olvasó képzelete előtt abban a gondos és szemléletes rajzban, melyet e füzet tömör rövidséggel nyújt. Kolozsvár leírása alkalmas átmenettel kapcsolódik a Bihar-hegység ismertetéséhez. A leírás a Sebes-Körös regényes völgyét csak mintegy röptében mutatja be, hogy azonnal céljához, Erdélyegykori fővárosának ismertetéséhez siessen. Itt aztán annál tüzetesebb és részletesebb magyarázatokat és kalauzólást talál az olvasó a virágzó és folyton emelkedő „kincses Kolozsvár” városát tárgyzó dolgozatban, mely azonban e füzetben még nem ér véget. A magukban is becses és vonzó előadású dolgozatokat 15 rajz éleníti, melyek *Cserna* Károly, *Dörre* Tivadar, *Háry* Gyula és *Paur* Géza művészeinek önjá alól kerültek ki. E rajzok közül kettő, ú. m. Mátyás király lovas és

báró Wesselényi Miklós álló szobrának hű képmása, bizonyára nagyobb figyelmet fog kelteni annyival inkább, mivel mind a kettőt még csak majd évtizedek fogják leplezni. — A vállalat a magyar kir. állományomda kiadásában s Róvai Testvérek bizományában jelenik meg minden hó 1-én és 15-én két-két ívny terjedelmű s gazdagon illusztrált füzetekben és színes borítékban.

A Balaton tavának és partmellékének növény földrajza és edényes növényzet. Irta Dejtéri Borbás Vincze, a budapesti egyetem rendkívüli tanára. A Balaton tudományos leírásának eddigi kötetei, a melyek a magyar tenger fizikai földrajzát és állatvilágát ismertették, méltó előismeret szerettek a magyar névnek a külföld tudományos köreiben. Ennek a vállalatnak legújabbban megjelent kötete a Balaton flóráját írja le jó magyarsággal s világos előadásban. Elmondja egyebek közt, hogy a növény miféle szervezeti módosulásokkal alkalmazkodik a vízi életmódhoz. Érdekes az is pl., a mit a hinárról szóló fejezetben mond. A hinár szó szerinte ósmagyar, mithikus eredetű lehet s valamely víz alatt lakó gonosz szellemet jelentetett, a melylyel sok vidéken ma is ijesztik a gyermeket. Hosszasabban beszél aztán a hinár károságáról, hasznáról, stb.; a Nagy-Berekéről, a Hévíz tündérrözséről, a Balaton környékének növényzetéről s arról, hogy miként találkoznak a Balatonnál az illyr, norikumi és a magyar flórávidék határai. Végre ismerteti a Balaton-mellék növénygazdasági viszonyait, szőlőt, erdőt, stb., továbbá az egész területen gyűjtött növények rendszeres névsorát. Köztük három új növényfajt talál, a melyeknek képét is bemutatja. Ezeken kívül 60 ábra van a szövegben.

Magyarország egyházi és politikai összeköttetései a római szentszékekkel. Irta *Fraknói* Vilmos. A tudós szerző évtizedek óta búvárolja már azon összeköttetést, mely a római szentszék s hazánk közt századokon át fennállott. S ezen munkálatainak eredményét hozza most nyilvánosságra könyvében. A terjedelmes kötetben sok érdekes dolgot találhat nemcsak a történés, hanem bárki is, a ki a múltak emlékeit iránt kegyetlennel viseltetik. A könyvet a Szent-István Társulat adja ki; ára hét korona.

Csanád-egyházmegyei zárandoklat Velenczébe 1900. *Desseuiffy* Sándor csanádi püspök az 1900. évben zárandoklatot vezetett volt Velenczébe, az első csanádi püspöknek Szent Gellértnek szülőföldére s elrendelte, hogy eme zárandoklatra vonatkozólag remek emlékkönyv készíttessék. A díszes kiállítású könyvbe *Dedek Crescen* Lajos, dr. *Szikl* János s dr. *Winckler-Vetési* József irtak dolgozatokat. A könyvet több kép is díszíti.

A bibliai történetek magyarázata felnőttek számára. *Erdmann* W. után átdolgozta *Adju* Secundus álidoz pap. I. rész O-zóvetség. E könyvnek vezérszövegét a Szentírás eredeti szavai képezik, a Tárkányi-féle jóváhagyott fordítás szerint. A szöveget a legszükségesebb magyarázatok követik, különösen a nyelvészet, földrajz és történet köréből. Közölve vannak a megfelelő katekizmus magyarázatok is. Az egész mű három részre oszlik: O-zóvetség, U-zóvetség és Általános rész, mintegy 250 képpel és öt térképpel. Ára a most megjelent első kötetnek hat korona; megrendelhető Reizer János könyvkereskedésében Szatmáron.

Szemelvények, írta és összeválogatta *Enderszegi* Jolán, (Bende Andorné szül. enderszegi Bersenyi Jolán). Miskolcon jelent meg a szép kiállítású kötet Szelényi és társa nyomdájában. Az író leginkább társadalmi kérdéseket vet föl levelek elbeszélések, stb. alakjában. Megfigyeléseit, ítéleteit, gondolatait nem mindig művészi formában adja elő, de tartalom és eszmék nem hiányoznak belőlük. A könyvet Hegedűs Sándorné, szül. Jókai Jolán úrasszonynak ajánlotta. Ára két korona.

A porcellán comtessek, regény, írta *M. Hrubovszky* Julia (Nimen). Megjelent az „Athenaeum olvasótárában”. Az író nő tárgyát a magyar gentry-világból merítette. Fő alakja egy szolgabíró, ki egy porcellángyáros két leánya közül az egyiket elveszi, még pedig éppen azt választja, a ki legkevésbé hozzá való s így a boldogsága is csak fényesnek látszó porcellán, mely hamar összetörik. A két kötetes regény ára két korona.

Kököröcsin. Irta *Henszlmán* Béla. Egy esomó apró humoros karcolatot gyűjtött össze a szerző, melyeket most „Kököröcsin” czím alatt egy kötetben

közrebecsített. Az apróságok elég ügyes tollal vannak megírva, humor is felcsillan bennük, de több gyenge darab megmontja a kedvező benyomást, a melyet az olvasóban a sikerültebbek keltettek. A csinos külsőjét követi ára három korona.

A szent-mihály hegyi kísértet. Irta Szántó Vitus. A füzet egy hosszabb elbeszélést tartalmaz, mely gondolatban megírva. Ára két korona.

Tárcsázikkek. Irta Nozdriczky Jenő. A 66 lapra terjedő füzet Pozsonyban jelent meg. A szerző azokat a rajzait, novelláit, dolgozatait, útleírásait adta ki könyv-alakban, melyek tollából a pozsonyi magyar lapban jelentek meg. A füzet ára két korona s a szerzőnél Pozsonyban rendelhető meg.

A seprőczirok termelése. Második javított kiadás. Irta Szalay János. A jövedelmező seprőczirok termelése újabb időben meghonosodott már nálunk is, a miben sok érdeme volt ezen munka első kiadásának. Azonban a cziroktermelés is tökéletesedett s a második kiadás mind azon újabb tapasztalatokat közli, a melyeknek a cziroktermeléssel foglalkozó gazda hasznát veheti. A munka mint a 'Falusi könyvtár' 53-ik füzete jelent meg a Franklin Társulatnál s ára egy korona.

Kiseb büntetések felebbvitel. gyakorlati kézikönyv bírák, ügyészek, ügyészégek megbízottak, ügyvédek és felek részére. A büntető pörrendtartás és a vonatkozó törvények s rendeletek, valamint a büntető pörrendtartás indoklása alapján írta K. Nagy Sándor, pestvidéki kir. törvényszéki bíró. A kisebb büntetéseknek az újabb büntető pörrendtartásban megszabott lefolyását (a járásbíróstól a felebbviteli törvényszékhez) kíséri figyelemmel a törvényekben és rendeletekben elszórt intézkedések összegyűjtésével. Kiadta a Franklin-Társulat; ára 1 korona 60 fillér.

Kézikönyv a mozgony és gőzkazánok kezeléséről. Irta Morva Rezső. Célja a füzetnek, hogy a gépészeti szakban működők kezdők kezébe olyan vezérfontalat adjon, melynek tanulmányozásával nemcsak a fűtők, gépkezelők teendőiben jártosságot szerezhetnek, hanem magukat a vizsgákra is előkészíthetik. A munka népies nyelven, kérdésekben és feleletekben van írva s több ábrával is magyarázva. A füzet most már negyedik, bővített kiadásban jelent meg s 60 fillért kapható a szerzőnél Medvén, Györmegyében.

A Lampel-féle könyvkereskedés (Wodianer F. és fiai) kiadásában közelebb a következő új könyvek jelentek meg:

Gyermek pszichológia, a gyermek lelki életének gyakorlati szempontokból való ismertetése, szülők, tanítók és tanító-nővédek számára. A 335 lapra terjedő munkát Pethes János csurgói tanítóképző-intézet tanár írta. Ára három korona. — **Iparosok olvasótára,** szerkesztő Mártony Márton, VII. évfolyam, 4., 5., 6. szám. A 4-ik számú füzet tartalma: 'Régi magyar tudósok, tudós eszközök és tanulmányok', írta dr. Hankó Vilmos; ára 60 fillér; az 5. és 6. szám kettős füzet s különböző szerzőktől való 'hasznos olvasmányok'-at tartalmaz; ára egy korona 20 fillér. — 'Útmutatás a tankerületi főigazgatók, középiskolák és más tanügyi hatóságoknak adminisztrálásához', írta Firtas Sándor; ára egy korona. — **A magyar szent korona országainak térképe,** az új megyei beosztás tekintetbe vételével, iskolai és magánhasználatra tervezte és rajzolta Hátsék Ignác. Az egy lapból álló gondos kivitelű térkép ára 20 kr.

Adósorsjáték cím alatt egy füzetet bocsátott ki Krácsfalusi Lukács, melyben tervezetét dolgozott ki arra nézve, mikép lehetne az adóbevétel, a nép további megterhelése nélkül emelni. Erre nézve az 'adósorsjáték' behozatalát javasolja. A füzet ára 60 fillér.

Nemzeti Színház. Március 29-ikén a Nemzeti Színházban 'A bor' cím alatt 'paraszt vígjátékot' adtak (a szinlap így nevezi). Szerzője a magyar vidéki élet egyik leírója, Gárdonyi Géza, a ki látás és tapasztalat szerint ír. Ez a közvetlenség nagy érdem s Gárdonyinak is érdemül mutatkozik. A szinpadon nem keresi a francia hatásokat. A maga felfogása szerint indul. Meglehet, hogy ereje a kitűzött célt csak megközelíti, de öntudatosan megy a cél felé és ez dicseretes törekvés. A nemzeti jellegét fölvenni szinpadainkra, melyek a francia termés társai lettek, ma már bátor vállalkozásnak tekinthető. Gárdonyi darabja tisztességes írói talentumból termett. És a közönség? Szerzőnek, darabnak, szereplőknek sokat tapsolt, s a magyaros színművet, falusi alakjaival együtt szívesen... mondjuk — magyaros vendéglátással fogadta az ország első színházában. A szerzőt sokszor kitapsolták. 'A bor' egészen magyar népi alapon épült, nyelvben, alakjaiban, falusi mozgató erőiben.

PÁRIIS TAVASZI-DIVATKÉPEK.

A szerzőnek költői hivatását tanúsítja darabjának sikerült összeállítás. Kezdi ott, hogy Imre gazdát a bor garázdává teszi. Másikben igaz ember. A mikor megházasodott, azt fogadja, hogy bort többé nem iszik. Sokáig is állja, mígnem bekövetkezik a csábító alkalom, a mikor az öcsése holmi korcsmázás miatt részabott büntetésből megszabadul. Ennek örömeire az asszony maga kínálja borral. De Imre itt garázda már, az asszony hiába csillapítja. Megveri az asszonyt. Vegyük ehhez, hogy a paraszti asszony az ura szeretete bizonyosságának veszi, ha megveri. De a menyecske is,

Imre gazda is ebben a paraszti históriában tovább mennek. Daczos teremések, szétválnak. Imre nem tudja megbocsátani, hogy az asszony elment a háztól; az asszony pedig azért duzzog, hogy mért nem viszi ismét haza az ura. Egyik sem enged. Mások előtt is mutogatják, hogy így-úgy. Semmi közük egymáshoz. A szívők azonban egymáshoz vonzza őket. A végső felvonásban Imre gazda elmegy a felesége lakása elé az utcára, jár-kel, mert hiszen szabad neki ott járni, a hol kedve tartja. A feleség nézi — itt az ura az utcán. Fölveszi legszebb ruháját. De nem jön a gazda, hanem ledl egy kórakásra. Kiküldi az asszonyt a hat éves fiút, a ki a szűrnél fogva bevonja Imre gazdát. A két daczos közül az asszony szép gyöngéden bort tesz az embe elé: 'Igyék, ha jól esik'. Így végződik a darab, melyben sok jól ható kedvesség akad, bár élesen ráspolyozott részekben sincs hiány. A szerzőnek apró irodalmi ületeiből ismert nyers falusi alakjai, Göre Gábor falusi bíró, Durbinis fiút, a ki Kátsa cigány ehhez a színműhöz igényt nem tarthatnak, de a szerző elővette őket. Nem nagy baj, mert egy-egy kis rész földelítésére szolgáltatják pislogó lámpájakat. A kifogásokat jobb tulajdonságok mérsékelik. A hazai dolgok örvendése érdekében közönségünket. Példa erre Herczeg Ferencnek a Vígsházban adott 'Ocskay brigád' című történeti színműve is, melyre hetek óta nem győznek elég jegyet árúsítani az előadásokra. Gárdonyi Géza mind a közönség, mind a sajtó részéről oly biztatást talált, mely irodalmi munkálkodásának magyaros irányban való folytatásra buzdíthatja. Az előadás talán nem volt mindenben — parasztosan igaz. Falusi légkör a Nemzeti Színház játérendjéi csak ritkán járja át. De olyan erők, mint Cs. Alszege Irma (a paraszti menyecske), Ligeti Juliska (falusi leány), Gyenes, Rózsahegy, Gabányi, Vizvári, Ujházi e légkörbe is bele tudták találni magokat.

A Vígsházban március 30-ikán lépett föl utolszor Jásai Mari asszony, a jeles tragikái művésznő, ki egy évvel ezelőtt megvált a Nemzeti Színházról, most pedig újra visszatért megillető helyére, mint örökös szerződött tag. Verga 'A farkas' című drámájában búcsúzott el a Vígsházból. Az előadás előtt a színház igazgatója, Faludi Gábor adott kifejezést a színház meglepő érzésének, s kérte, vigye el magával az őszinte szeretet minden jó kívánságát. A művésznő megköszönte, hogy oly szíves fogadtatást talált itt. A szinpadon is volt búcsuzás. Az előadás előtt a személyzet jelenlétében Hunyadi Margit tolmácsolta a pályatársak érzését, Ditrői igazgató pedig búcsúzó költeményt szavalt. Az előadás alatt a közönség folytonosan tapsolta a művésznőt.

A Magyar Színház közönsége március 30-ikán megtisztelőn ünnepelte Lukácsy Sándort, ki ötven év óta fáradozik a szinpadon, hosszú időig mint közreműködő, aztán mint rendező és mint színműíró. Ez alkalommal 'A csarda virága' című népszínművet hozták színre, melyet a múlt évben a budai színpadon játszottak. A Magyar Színházban szokatlan ez a műfaj, de kedvelt játékok, s a közönség a szerzővel együtt tapsolta ki a szereplőket. Az előadás előtt megelőzte a pályatársak barátságos ünnepelése. Szilágyi Vilmos üdvözlötte Lukácsy pályatársak nevében emléktárgyakat nyújtott át. Lukácsy hálásan mondott köszönetet.

Az országos színművészeti akadémia igazgatóját, dr. Váradi Antalt, ki a költészetben és a színműirodalomban elért sikerei mellett az akadémiánál 25 év óta tanít és intéz, március 31-én ünnepelték működése elismerésül. A színházak részéről jelen voltak mindazok a tagok, kik a színművészeti akadémiát végezték, s elsőnek Császár Imre, a Nemzeti Színház művésze üdvözlötte a tanári kar nevében, azután a Wlassics Gyula miniszter képviselőjében megjelent Zsilinszky Mihály államtitkár. Kacziány Géza mint frót üdvözlötte Váradi, Boöthy László, a Nemzeti Színház igazgatója, az Akadémia és a Nemzeti Színház közt fennálló testvéri viszonyának adott kifejezést. Majd a Vígsház, a Magyar Színház, Nemzeti Színház tagjai nevében történtek üdvözlések s emléktárgyak átnyújtása.

A kolozsvári nemzeti színház. A kolozsvári nemzeti színház hosszú idek óta Bölönyi József intendáns vezetése alatt működött. Április elejétől a színházat Megyeri Dezső mint igazgató vette át. Az előadások a húsvéti ünnepek után kezdődnek.

A műcsarnok tavaszi nemzetközi kiállítása április 14-ikén délelőtt nyílik meg. Kálldóli művészekről egész gyűjtemények érkeztek, így Lenbach, a híres német arcképfestő műveiből is húsz darab. A kiállításra beküldött 667 műtárgyból a bírálók 161 képet és szobrot utasítottak vissza.

Az Országos Képtár új kiállítása. Az Országos Képtár gazdag metszet- és rajz-gyűjteményéből dr. Térey Gábor, a képtár igazgató öre a legközelebbi napokban a képtár 18-ik századbeli angol képművészeiből rendez kiállítást.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia. Az április elsei ülésen gróf Kun Géza elnököt. Két nyelvtudományi előadás került elő.

Lehr Albert, ki Arany költeményeinek magyarságáról írt többször, nyelvtani értekezést olvasott föl a kínál és a tanít ígék jelentéséről. E két szó fölött sokat vitakoztak, maga Szarvas Gábor is. Azt vitatták, hogy magyaros-e 'valaki kínál valamivel valakit' és 'valaki tanít valamire valakit', újabb szólamód, mely így hangzik: 'valaki kínál valamit valakinek' s 'valaki tanít valamit valakinek'. Lehr Albert ezeket a formákat magyarosnak mondja. Utána dr. Zolnai Gyula a készülő nagy szótár-bizottság gyűjtőmunkájának egyik eredményét ismertette. A szótár-bizottság az érdeklődőknek rendelkezésekre bocsátotta a tájszavak jegyzékét azzal a kéréssel, hogy esatolják hozzá az illető szavaknak az ő tájéukon használatos szólamódját. Az érdeklődés nagy volt, sok ezer eddig ismeretlen tájszó érkezett. Zolnai a halmágyi nyelvjárás sajátosságait mutatta be a Horgor Antal földelgozásában. Halmágy nagyküüllőmegei közeg, szász és oláh nyelvű lakosság közt éltek. Nyelvjárása a székhelyhez tartozik; de minthogy régen elszakadt tőle, mind a nyelvtani formákban, mind a szókincsen vannak sajátosságai, a melyek más magyar szójárásban nem fordulnak elő. Indítványt tett, hogy az akadémia találjon módot a nyelvjárások összegyűjtésére és földelgoztatására.

A történelmi társulat április 4-ikén gróf Teleki Géza elnökével ülésezett.

Lánczy Gyulának az 1900 nyarán Párisban tartott nemzetközi történelmi kongresszusról szóló jelentését Áldassy Antal olvasta föl. A kongresszuson hosszabb vitát támasztott Xenopol román egyetemi tanár előadása, azt állítván, hogy Magyarországon és az erdélyi részekben az oláhok őslakók s eredetileg birtokos osztály volt. Ezt az állítást először Lánczy cáfolta, azután feleletül Darvai Móricz olvasott tanulmányt az erdélyi oláh inkolátus-ról, a melyvel hitetlen kimutatta Xenopol állításának alaptalan voltát. A közelebbi kongresszus Olaszország valamelyik városában fog összejúlni. Azután Szendrői János mutatta be Miskolc város most készülő monografiájából azt a részt, a mely a török hódoltság korát rajzolja.

Két frői kör közgyűlése. Március 31-én tartotta közgyűlést a Budapesti Újságírók Egyesülete és az Otthon frői kör.

A Budapesti Újságírók Egyesületének közgyűlésén Vészi József elnök mondott megnyitói beszédet. Az évi jelentés főleg a segélyező alap gyarapodását emeli ki. Ez már 91,000 korona, úgy hogy ez évben tízezer koronánál többet fordíthatnak segélyekre. A jelentés előadta továbbá, hogy az egylet választmányának gyakran volt alkalma arra, hogy olyan ügyekbe avatkozzon, melyek a hírlapírókat anyagiilag vagy erkölcsileg érintették. A választmány mindig eredményesen közvetített a félmerült kérdésekben. Az egyesület körén kívül eső újságírók is sokszor fordultak a választmányhoz, mikor vagy egymás közt történt összeküszökése esetén, vagy a hatóságokkal szemben ügyöknek igazságait keresték, vagy testületi védelem szükségét érezték. A közgyűlés a választmányt ez évre a következőkből alakította meg: Adorján Sándor, Bajza József, Balla Mihály, dr. Bán Zsigmond, Bárony István, Bolgár Ferenc, dr. Bródy Lajos, Czizlay Lajos, Dienes Márton, Gerő Ödön, dr. Heltay Ferenc, Hentaller Lajos, dr. Hortoványi József, Kabos Ede, Kóbor Tamás, Löw Dezső, Lyka Károly, Nagy Miklós, dr. Páji Ede, dr. Radó Samu, Rajna Ferenc, dr. Schiller Henrik, Singer Zsigmond, Sipos Ignác, Sturm Albert, dr. Szalay Mihály, Szerdahelyi Sándor, Szöcs Pál, Szöllösi Zsigmond, Timár Szaniszló.

Az Otthon közgyűlést Rákosi Jenő nyitotta meg hosszabb beszéddel, melyben az egylet egyévi eseményeiről emlékezett meg. Az évi jelentés pedig főleg azt emeli ki, hogy külön bizottság foglalkozik a szerzői jogról szóló törvény hiányaival. Vörösmarty szobrára az egylet körében indult az első megvalósul s már 150,000 korona gyűlt össze a szoborra. A tagok száma 913. (Az Otthon körnek az írónak és hírlapíróknak kívül mások is tagjai lehetnek.)

MI UJSÁG?

József Ágost főherceghez az Erdélyi Kárpát-Egyesület részvétlívát intezett grásza alkalmából. Ezt a főherceg a következő táviratban köszönte meg: 'Mély fájdalommal enyhítő meleg részvételt kért fogadják megtört atyai szívem legforróbb köszönetét. Isten oltalmazza meg mindnyájukat hasonló súlyos csapástól. József Ágost főherceg.'

Irányi Dániel síremléke. Irányi Dánielnek, az országos függetlenségi és 48-as párt néhai vezető

rének a kerepesi-úti temetőben levő sírja fölé már fölállították a síremléket, a melyet a párt rendelt meg. A bronzba öntött emlékmű felső részén van Irányi Dániel mellszobra. A talapzaton a függetlenség jelképeként magyar leány áll. Búsan hajtja le a fejét és meghajtja a vezér előtt a zászlót, a melyen ez van: '1848.'. A talapzat pályi természetesen van kifaragva. Az emlék leleplezése május első napjaiban lesz.

A műegyetemi doktorátus. A hivatalos lap március 31-én közölte, hogy a király helybehagyta a budapesti műegyetemen esztendő doktori diplomára vonatkozó miniszteri előterjesztést. A műegyetemek közt ez az első műszaki doktori cím.

Tudományi törekvéseket illető dñj. A főváros az 1867-iki koronázás 25 éves fordulóján alapítványokat tett. A tudományos irodalmi működés terén Bodnár Zsigmond egyetemi tanár részére ajánlotta a 2800 korona díját a főváros hatóságának ebből a célból alakított bizottsága. A belügyminiszter pár nap előtt helybehagyta ezt a határozatot. Bodnárnak megváltoztatott munkája arra vonatkozik, hogy a történelem bizonyos időszakából kimutassa, mikor uralkodtak a közéletben különböző irányok, s mily körülmények közt érvényesülnek a szabadságvég, a szabadság és reakció törekvései.

Földrengés Magyarországon. Az ország déli részén április 2-ikán esti 6 óra körül földrengések voltak, melyek Szegeden is fölül terjedtek. A rengek Európá déli vidékén, Olaszország alsó részén, Konstantinápoly környékén jelentek meg már néhány nap előtt. Bukarestben március 31-ikén reggel és délel 1 órakor rengett a föld. Magyarországon április 2-ikán Temes és Torontál megyékben volt erősebb földingás, de nagyobb kárt nem okozott. Torontál megye ltebe közegében a földrengésnek akkora ereje volt, hogy a szerb és a katolikus templom erősen megrongálódott. Párdányon alig van ház, melyben kár ne esett volna. Lázár-földön pedig az állomási épület megrongálódott. Erősebb földrengés volt még Zombolyán, Szécsányon, Török-Kanisán, Jánosföldön és Verseczen, hol a rengés hat másodpercig tartott.

Tűz az Uránia Színházban. A budapesti Uránia Színházban április 3-ikán este, mikor a közönség már összegyűlt a nézőhelyen, tűz tört ki a színház mellékhelyiségében, a laboratóriumban. Ekkor este dr. Erődi Bélának 'Jézus élete a szentföldön' című darabját készült bemutatni. Néhány perccel az előadás előtt a jelen volt rendőrszt tudt adta a közönségnek, hogy az előadást nem lehet megtartani. Nincs veszelem, de a közönség legyen szíves távozni. A közönség el is hagyta a színházat. A színház elekor már megérkeztek a tűoltók is. A tűz a nézőhelytől távol eső udvari helyiségben támadt, a hol egy asztalon a villamos lámpa fellobban, meggyújtotta a közelben volt papírokat és gyorsan terjedt. A kár jelentékeny, mert sok értékes műszaki felszerelés, a mozgó fényképek bemutatásához való felvételek megsemmisültek. Pekár Gyulának és Kern Auréliának a 'Tánc' című darabjához készült felvételek is elpusztultak. A tudományos színház vezetői Molnár Viktor miniszteri tanácsos és Szana Tamás igazgató a színház személyzetével együtt szomorúan nézték a pusztulást. A tűoltók hamar elnyomták a veszedelmet, mely több ezer korona kárral sújtja a színházat.

A vizsgálat úgy találta, hogy a falba álkalmazott izzólámpának sugárzó melegtől fogott tüzet valami közelében heverő, könnyen gyúló tárgy, esetleg épen egy darabja annak a mozgófénykép-szalagnak, a mely cselulózóból készülén, mint a megejtett próba is igazolta, már 60 fokok hőségénél két perc alatt lobot vet. A mozgófényképek szalagjai 35,000 koronát értek, s ezek legnagyobb része elégett. A tűz az épületben csak 240 korona kárt okozott, a kész lemezekben pedig 32,000 koronát. A színházat a részvénytársaság 70,000 koronára biztosította, abban az összegben azonban bele foglalván a szinpad, a nézőtér és a teljes bútorzat. A mozgófénykép-szalagok a biztosítás felvételekor csupán 10,000 koronával szerepeltek, azóta azonban a készlet megnagyobbodott. Az előadásokat másnap már újra folytatták.

Első leánykiházasítási Egylet. Az Első Leánykiházasítási egylet március 31-én tartotta évi közgyűlést Schwarz Armin elnöklete alatt. A jelentés szerint 1900-ban új beiratkozás volt 14,969 jutalekredre, nászjutalékok és visszafizetésnek fejében kitalálványoztatott: 500,204,90 kor. A díjtartalék 5,780,653 koronára emelkedett. Bevétel volt 2,125,992,40 korona. A mérleg végső összege 6,717,255,21 korona. Újra megválasztották a felügyelő bizottságba egy év tartamára: Alexander Bernát dr. Simonyi Zsigmond dr. Heger József, Seifensieder József, Weidheimer Albertet és Weil J. Dávidot.

A mi ideges korunk saját magából teremti elő a szükséges eszközöket, hogy egy gondosabb és az egészséget előmozdító táplálkozási mód által az általános jólétet és néperőt emelje. Ehhez első sorban a

Kathreiner-féle Kneip-malátát kávét számíthatjuk, a mely játékoknak bizonyult pótlókat képez a habkávához és egyuttal ugyanazon költség mellett finomabb kávéfajlok használatát engedi meg. Egyetlen egy házi-asszony vagy anya ne késsen tovább ezt a valódi családi kávét használatba venni, csak ügyeljen a bevásárlásán szigoruan a 'Kneip páter' védjeggyel és a 'Kathreiner' nével ellátott eredeti csomagokra.

A verszegénység napjainkban egyike a leggyakoribb betegségeknek. Alapját képezik különféle női betegségek, de különösen az elégtelen és érzékeny táplálkozás. A verszegénység lelkizéses erőből a testi erőit elcsinálni kell vastartalmú anyagokkal, melyek a vérképzést elősegítik. Mindkettő a Vassomatosé használatát által érhető el.

HALÁLOZÁSOK.

BONCZ FERENCZ, nyug. miniszteri tanácsos, 48-as főhadnagy, Boncz Ödön kultuszminiszteri tanácsos édesatyja, a komárommegyei Údvárd községben 74 éves korában meghalt. Tíz évvel ezelőtt vonult nyugalmomba 42 esztendői működése után. Kezdetben papnak készült, majd a szabadságharc után a jogi pályára lépett. A budapesti királyi tábla újra felállításaakor fogalmazóvá, a királyi közalapítványi kezelés felállításakor ügyészévé, később aligazgatóvá nevezték ki. Trefort miniszter osztálytanácsosá nevezte ki, később a jogakadémiahoz és az érseki liceumokhoz kormánybiztosnak küldte ki. 1877-ben kapta a minisztertanácsosi címet és ekkor lett a causarum regaliu igazgatója is, mely állásában elismeréseméltó működést fejtett ki. Irodalmi művei a következők: 'A magyar közigazgatás kézikönyve' (1876). A magyar államjog (1877). A katolikus főpapi hagyaték körüli eljárás (1878). A lelkesítő kongrua. (1878.)

Elhunytak még a közelebbi napokban. Dr. FERENCZ ÖDÖN, Főlegyháza városának tisztí ügyésze, ügyvéd, 46 éves korában. — SZABÓ SAMUEL, 48-as honvédhadnagy, Debreczen város képviselőtestületének tagja, 76 éves, Debreczenben. Bem hadseregében küzdött vitézül. A fegyverletét után előbb Törökországba, majd Amerikába menekült, a honnan 1861-ben tért vissza szülővárosába, Debreczenbe, melynek 1867-től 1872-ig főkapitánya s mindvégig egyik tisztelt polgára volt. — SZUVE IMRE, Halas város rendőrbiztosa, 1848–49. évi honvédhadnagy, 70 éves korában, Halason. — HERTELENDY IMRE, 48-as honvédhadnagy, 75 esztendősen korában, Budapest. — MENTZEL B. ADOLF, 48-as honvédhadnagy, a központi honvédegyesület választmányi tagja, a ki részt vett Klapka vezérlete alatt Komárom bevételében, Budapest. — GÖRCZ SÁNDOR, a budapesti műegyetem negyedéves gépészmérnöki hallgatója, ki tudományos kísérletezés közben egy gázfélével tett próbája közben megégett. Temetésére a műegyetemi tanárok egy része és a tanulók is megjelentek. — VONÓ SÁNDOR, a budapesti állami hidak felügyelőségének főnöke, java korában, Budapest. — BONOS KÁROLY, Udvarhely megye főrendhatóságának és Udvarhely város képviselőtestületének virilis tagja, a ref. egyházközség presbitere, 69 éves korában, Bethlenfalván. — ID. BAKÓ PÁL, életének 79. évében, Gyöngyösön. — TÁLLASSY GYULA, Somogy megye nyug. királyi tanfelügyelője, 78 éves korában, Szabadkán. — BLUMGRUND JAKAB, nyug. tanító, 73 éves korában, Budapest. — ID. ANDRÁSI IGONCZ, volt 1848-as honvéd, Beregszász város ref. egyházának egykori gondnoka, 81-ik évében.

ÖZV. LIPTAY FERENCZ, szül. Pulmáns Mária, 75-ik évében, Budapest. — RUTTAY SÁNDOR, salgó-tarjáni evang. lelkes néje, szül. Kiss Berta élete 41-ik, házassága 26-ik évében. — MIHOLA JÁNOSNÉ, szül. Kovács Julianna, Komáromban, 62 éves korában. — KOVÁCS HAJNALKA, bányász-hunyadi állami iskolai helyettes tanítónő, 20 éves korában. Kolozsvárott. — ÖZV. HORSTMANN VILMOSNÉ, szül. Bitteringer Borbála, 75 éves, Nagy-Várádon. — ÖZV. GÖBEL JÁNOSNÉ, szül. Weber Mária, Pécsen, 67 éves. — ÖZV. ZSIVANOVICS SAMUNÉ, szül. Csernyus Berta, Zomborban, 67 éves.

Szerkesztői üzenetek.

Kis-Kőrös, Sz. I. Az érdekes közleményt köszönettel vettük, s várjuk a továbbiakat is. Kérjük teljes címét is, mert levele, sajnos, eltévedt.

Eger, S. V. Az angol főtörvényszék elnökének évi fizetése a mi pénzünk szerint 192 ezer korona.

Elveszett Jeruzsálem. A legnagyobb hibája, hogy annyira rythmizálvanul, döcögösen van írva, hogy alig lehet elolvasni. Nagy hibája a homály is, nem csak a III. szakaszban, hanem az egész költeményben. Ezt a homályt még növelik az oda nem illő kifejezések, melyek minduntalan kirírnak a költeményből. Fésztében azonban néhol igazi költői erő nyilatkozik, s a tárgyhoz jól találó komor színezet hivatott képre vall.

D. L. Azok a dugók, a melyeket legújabbban a parafa helyett kezdenek használni savanyúvízes, pergős, sörös és egyéb ilyes üvegekbe, a fűzfából és nyárfából készülnek. Belől ki vannak fűrészt és a lyukba a folyadékuk szénsava betolulva, a dugó falait igen

Ha öszül a haja,
használja a „Stella“-vizet
(Hair Regenerator),
mely nem fest de a haj eredeti színét adja vissza,
Üveg 2 korona.
ZOLTÁN BÉLA gyógyszer-tárában
ö. és k. f. Jászai Zsolt főorvos udv. szállója,
Budapest, V., Sétány-téza, Szabadság-tér
sarkán. 9043

Császárfüldő
BUDAPESTEN 8918
téli és nyári gyógyhely.

Először. E kéne vizű gyó-
fűd, prátan gőzfűdvel
legmodernebb iszapfüldő
pompás ásványi uszod-
kal, kő- és kádifűdőkkel
Prospektus ingyen bérlet

ELSŐ MAGYAR ÁLTALÁNOS BIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG BUDAPESTEN

I. Tűz, szállítvány-, jég- és betörés-biztosítási üzlet.	II. Életbiztosítási üzlet.
Negyvenharmadik évi zárszámla 1900 január 1-től december 31-ig.	Harmincznyolczadik évi zárszámla 1900 január 1-től decz. 31-ig.
KIADÁSOK.	BÉVÉTELEK.

HAIDEKKER SÁNDOR
sodronyszövet-, fonat- és kerítésgyára 5598
Budapesten, VIII. kerület, Üllői-út 48. szám.
Gyárt és szállít:
szabadalmazott Hungária sodronyfonatokat méterenkint 50 és 70 fillérért;
gép- és kézi-sodronyfonatokat, tűskés sodronyt, pánthuzalt: erdők, vadaskertek,
baromfi-udvarok, gazdasági telkek, kertek, gyümölcsösök, szőlők stb. bekérítésére olcsó árak mel-
lett. Nyaraló-, park- és erkélyrácsokat, valamint csinos és erős kiviteli kapukat és ajtókat vaskeretes
sodronyfonat és kovacsolt vasból; ugyanczint díszes virággy- és gyepekérítéseket és fávédő-kosarakat.
Továbbá föld- és kavicsrostákat; szőlőbogyó-rostákat; magtárahalk-rostályokat; ökörszál-
kosarakat; szikrafogókat; gabonaválasztó-hengereket, valamint régi választóhengereknek új sodrony-
köpenynyel való ellátását. Rostaszöveteket és fonatokat szelelőrostákba.
Árjegyzékek és költségvetések ingyen. — Jutányos és pontos kiszolgálás.

**Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban Budapes-
ten, IV., Egyetem-utca 4.**

012. sz. Bm. leirat köve-
9067

I

mör, májfoltok, fakadékok
örök, orrvörösek és min-
árgások ellen, valamint a

szel a használati utasítás
a, még korább egyének
átal kinezést kölcsönö-

Upan 1 kor. Utánzásoktól
készített kenőcs valódi,
szkepe látható.

posité, Korai Prescott cantaloup, Lind Jenny, Margit, Muscat orange,
Nonplus ultra, Párisi prescott cantaloup Sirinpecsek, Tiszagyöngye,
Turkesztáni cserhéju, Turkesztáni gömbölyű, Turkesztáni zöld, Tur-
kesztáni nagy zöld, Turkesztáni róza husu, Turkesztáni muskotály,
Turkesztáni sarga husu, Turkesztáni Pósa-féle.

Görög dinnyék: Apafai, Aranyország bélu, Halasi, Hevesi,
Horobágy, Luby-féle, Marsovsky-féle, Önyódy-féle Páratlan, Sámsoni.

Fajtánkint:

50 szemes adag	5 fészeknek kétizbeni vetésére —	korona 20 fillér
500 " " 50 "	" " 1 " 60 "	
1000 " " 100 "	" " 3 " — "	
2500 " " 250 "	" (2/4 holdnak) " 7 " — "	
5000 " " 400 "	" (1/2 " ") 12 " — "	
10000 " " 1000 "	" (1 " ") 20 " — "	

A megrendeléshez nyomtatott termelési utasítást csetol s kívá-
natra árjegyzékkel szolgál, öt holdon felüli rendelésnél külön árked-
vezményt ad

9064

BIRÓ PÁL kertgazdasága Debreczen.

MAGYARON ELSŐ LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVŰ ÓRAÜZLETE

BRAUSWETTER JÁNOS

SZEGEDEN
CS. ÉS KIR. KIZÁRÓLAGOSAN SZAB-
KRONOMETER és MŰ-ÓRAS
FELTÁLLÓJA A REMONTÖIR
INGAÓRAKNAK STB. STB.

ÓRAK, ÉKSZEREK
10-ÉVI JÓTÁLLASSAL
KÉSPENZÉRT, VALAMINT.
RÉSZZLETIFIZETÉSRE

JAVÍTÁSOK 5 ÉVI JÓTÁLLÁS MELLETT.

I. Tűbiztosítás.		II. Tűbiztosítás.		K. f.		K. f.		K	
Kifizetett károk és költségek 7.617,275-62	f.	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	K.	1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.	Törlesztett könyveknek díja	K	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.
Levonás 2.980.690-93	f.	48.757.879-69	4000000	48.757.879-69	f.	Visszaavalított könyveknek díja	8365397-28	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.
Függőben maradt károk tartalék.	f.	28.240.670-46		28.240.670-46	f.	Lejárt kárházaiási tőkékért	358-53346	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.
Szerzési költségek a viszontbiztosított részére utáni bevetel levonásával	f.	168.625-58		168.625-58	f.	Képzési kárházaiási tőkékért	3324821-43	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.
20.000-00	f.	97.078-53		97.078-53	f.	Lejárt kárházaiási tőkékért	3324821-43	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.
Postabérek	f.	10.378-14		10.378-14	f.	Lejárt kárházaiási tőkékért	3324821-43	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.
Adószokások kárházaián eszközök	f.	10.038-10		10.038-10	f.	Függőben levő károk és díjszámok	8148058-21	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.
Adószokások kárházaián eszközök	f.	10.038-10		10.038-10	f.	Függőben levő károk és díjszámok	8148058-21	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.
Rehabilitációs követelések leírása	f.	97.078-53		97.078-53	f.	Függőben levő kárházaiási tőkék	603090-42	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.
As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.	980-13		980-13	f.	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	603090-42	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.
A követelések egy késpénz-díjtartala a viszontbiztosított részére levonása után és minden megtérülés nélkül	f.	4000000		4000000	f.	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	603090-42	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.
II. Szállítási-biztosítás.	f.	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása után és minden megtérülés nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása után és minden megtérülés nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.
Kifizetett károk és költségek 457.499-75	f.	93544-00		93544-00	f.	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.
Levonás viszontbiztosított károk és költségek	f.	251.059-73		251.059-73	f.	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.
Függőben maradt károk tartalék.	f.	19.644-00		19.644-00	f.	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.
Szerzési költségek a viszontbiztosított részére utáni bevetel levonásával	f.	9251-43		9251-43	f.	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.
20.000-00	f.	15387-82		15387-82	f.	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.
A követelések egy késpénz-díjtartala a viszontbiztosított részére levonása után és minden megtérülés nélkül	f.	50000		50000	f.	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.
	f.	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.	As 1899. évről azothozott késpénz díjtartala a viszontbiztosított részére levonása nélkül Szállítási költségek után bevétel késpénz-díjtartala	f.

Kiszelt károk és költségek 1.583.670/04	levonva: törleszt.	116327730	VAGYON.	Mérleg-számla 1900. évi decz. 31-én.	TEHER
levonva viszontbiztosított	tett díjak 393.987/92				
károk és költségek --- 1.061.887/88	viszontbírt. díj 2.176.480/0 2.569.886/72				
Flügelnb. maradt károk tartaléka	Ad 1899 évben flügelnb. maradt károk tartaléka ---	16780/47			
Flügelnb. maradt károk tartaléka	IV. Betőrsébiztosítás.				
1919/01	Ad 1899. évről áthozott készpénz díjtartalék viszontbiztosított rész levonva után és minden megterhelés nélkül	80000			
23857/13	Betőrsébiztosítások után bevett készpénzjék és díjreztelék 65.610/48				
51875/31	levonva: törleszt.				
19189/46	123.85/84				
Befizethall. követelések leírása	viszontbírt. díj 24.571/31 36.907/15	28648/89			
	Ad 1899. évben flügelnb. maradt károk tartaléka ---	2500			
Kiszelt károk és költségek 7801/88	V. Egyéb bevételek.				
levonva viszontbiztosított	Szolvényszámképzőtárlat, váltás és egyéb kamatok	444478/94			
károk és költségek --- 5730/29	Társasági házak fizetése ---	52820/15			
Flügelnb. maradt károk tartaléka ---					
Szerzet. és igazgatói költségek					
viszontbiztosított rész után bevétel levonva					
14701/92					
A kövvelők évek készpénzdíjtartaléka					
viszontbiztosított rész levonva után és minden megterhelés nélkül					
V. Egyéb kiadások.					
Árfolyamvesztésed értékpapírok és idegen pénzügyi értékek után					
VI. 1900. évi nyereség-számla.					
A f. v. üzlethöz fennmaradt nyereségek					

VAGYON.		Mérleg-számlán 1900. évi december 31-én.		TEHER.	
Elhelyezett tőkepenéz takarékpénztárak és bankoknál	K. f.	Részevnyalatfok: teljesen befizetett 3000 ezer részvény a 1000 f. és teljesen befizetett 3000 f. elv. részvény a 500 f. ir.	7174492,30	K f.	600,000 Kor. n. é. m. tőkép-tár. k. részp. utal. jelszámokja 1900. évi részv. 98-50 K-val
2000 Kor. n. é. Magyar földhit. int. 4 ^o /os tulaj. rész és szab. záloglehel	K 1.824,480				624,000 Kor. n. é. m. orsz. közp. tkpt. 4 ^o /os zálog. 98-50 K-val
504,000 Kor. n. é. 90-50 földhit. int. 4 ^o /os záloglehel	K 739,680			6000000	800 tkpt. 4 ^o /os zálog. 93 K-val
7200 Kor. n. é. Magyar k. 4 ^o /os koronajár. a 92-	K 697,125			6000000	6,000 Kor. n. é. egyes. bpesti f. tkpt. 4 ^o /os zálog. K-val
490,000 Kor. n. é. Egyesült I. pesti fővárosi takarékp. 4 ^o /os záloglehel	K 455,700			1481000	300,000 Kor. n. é. belvárosi takarékpénztár 4 ^o /os záloglehel 96 K-val
62,500 Kor. n. é. Magyar k. 4 ^o /os koronajár. a 84-	K 82,752			747600	1000 Kor. n. é. pesti ház. elv. tkpt. egy. 4 ^o /os zslg. 94 K-val
5000 K. n. é. "Othon" irók hitelintézet kire. és költségeknek a 100 Kor.	K 5,000				58,800 Kor. n. é. m. jelzálog. hitelh. 4 ^o /os nyeresémgőlcs. költségvet. 11650 K-val
7855 db Magyar-francia biztosító társasági részv.				4000,000	M. jelz. -hitelh. 4 ^o /os kölcs. d. b. nyeresémgőlcs 2750 K-val
1200 db Décsi biztosító társasági részv. a 310-	K 1,591,000				516,000 Kor. n. é. m. jelzálog. hitelh. 4 ^o /os zslg. 98-25 K-val
927 db Hazai elv. hit. társ. elsőb. részv. a 200-	K 411,000			50,000 K	4,907,800 Kor. n. é. Budapest f. 4 ^o /os kölcsöntv. 97-50 K-val
a fenti értékpapírok a többi után az év végéig engedélyezett	K 109,400				580,800 Kor. n. é. Budapest f. 4 ^o /os korona-kölcsöntv. nyeresémgőlcs 90-50 K-val
1200 db Décsi biztosító társasági részv. a 310-	K 411,000			30,000 K	2,329,000 Kor. n. é. m. k. ir. al. nyeresémgőlcs 4 ^o /os
927 db Hazai elv. hit. társ. elsőb. részv. a 200-	K 109,400			4080000	1000 Kor. n. é. m. k. ir. állam. nyeresémgőlcs 4 ^o /os kor. 130 K-val
a fenti értékpapírok a többi után az év végéig engedélyezett	K 58,908,29	6035,105		2824676	7000,000 Kor. n. é. m. k. ir. állam. nyeresémgőlcs 4 ^o /os kor. 130 K-val
1200 db Décsi biztosító társasági részv. a 310-	K 411,000			2925129	121,997 db. f. függő kárk tartalék
927 db Hazai elv. hit. társ. elsőb. részv. a 200-	K 109,400			2428,33	2428,33 db. f. függő kárk tartalék
a fenti értékpapírok a többi után az év végéig engedélyezett	K 58,908,29	6035,105		8469524	Költségek hiteltelők
1200 db Décsi biztosító társasági részv. a 310-	K 411,000				
927 db Hazai elv. hit. társ. elsőb. részv. a 200-	K 109,400				
a fenti értékpapírok a többi után az év végéig engedélyezett	K 58,908,29	6035,105			
1200 db Décsi biztosító társasági részv. a 310-	K 411,000				
927 db Hazai elv. hit. társ. elsőb. részv. a 200-	K 109,400				
a fenti értékpapírok a többi után az év végéig engedélyezett	K 58,908,29	6035,105			
1200 db Décsi biztosító társasági részv. a 310-	K 411,000				
927 db Hazai elv. hit. társ. elsőb. részv. a 200-	K 109,400				
a fenti értékpapírok a többi után az év végéig engedélyezett	K 58,908,29	6035,105			
1200 db Décsi biztosító társasági részv. a 310-	K 411,000				
927 db Hazai elv. hit. társ. elsőb. részv. a 200-	K 109,400				
a fenti értékpapírok a többi után az év végéig engedélyezett	K 58,908,29	6035,105			
1200 db Décsi biztosító társasági részv. a 310-	K 411,000				
927 db Hazai elv. hit. társ. elsőb. részv. a 200-	K 109,400				
a fenti értékpapírok a többi után az év végéig engedélyezett	K 58,908,29	6035,105			
1200 db Décsi biztosító társasági részv. a 310-	K 411,000				
927 db Hazai elv. hit. társ. elsőb. részv. a 200-	K 109,400				
a fenti értékpapírok a többi után az év végéig engedélyezett	K 58,908,29	6035,105			
1200 db Décsi biztosító társasági részv. a 310-	K 411,000				
927 db Hazai elv. hit. társ. elsőb. részv. a 200-	K 109,400				
a fenti értékpapírok a többi után az év végéig engedélyezett	K 58,908,29	6035,105			
1200 db Décsi biztosító társasági részv. a 310-	K 411,000				
927 db Hazai elv. hit. társ. elsőb. részv. a 200-	K 109,400				
a fenti értékpapírok a többi után az év végéig engedélyezett	K 58,908,29	6035,105			
1200 db Décsi biztosító társasági részv. a 310-	K 411,000				
927 db Hazai elv. hit. társ. elsőb. részv. a 200-	K 109,400				
a fenti értékpapírok a többi után az év végéig engedélyezett	K 58,908,29	6035,105			

[illegible][illegible]

**KIVÁLÓ ERŐSÍTŐ
SZER. 882**
Farbenfabriken vorm.
Friedr. Bayer & Co.
Elberfeld.

SOMATOSE
húsból készült és ennek hatás-
anyagát tartalmazó szelén-
tartalmú oldható Aluminos-
készítmény a legkedveltebb
erősítő - szelén-
gyógyes és a táplálkozás-
szerveződéseknek, ideg-
ment- és gyomorbetegeknek,
betegségeknek, angol kó-
rban szenvedő gyermekeknek,
időseknek, nemkívánság-
Vas-Somatosé
alakjában a
sápkórosoknak
létes ajánlat az orvosok által
Vas-Somatosé nem egy-
2% szerves összetételű és
a milyen alakban a vas és
enberti tehenen van jelen
tartalmaz Somatosé.
Somatosé rendkívül
gyógyes és a táplálkozás-
Raklárban van az összes
gyógyeszerkezetek és
gyógyeszerkezetek és

Czimbalom

Crème Ideale
a bőr szépéget épüléshoz, m-
eddigli kőszimintyket mind-
széknyálja tisztán szíradé-
tesen van feszallja, nagy-
álkerrel használható.
Egy tégegy ára 80 K
Crème Ideale szappan
váltib virágillatok tartalm-
jagatiból szappantólébb
1 db 35 kr., 1 doboz 35 K
Ideale-Hölgynő
virágillatokól készíte, ked-
v a hölgynőilágak, bőrszépít-
Ezen Hölgynőr Ideale-
pad a egygyakorlatból szem-
képielen a bőr poros vál-
fedelmé. Egy doboz ára
50 kr., Naponta poszt szétit-
minden irányban
SCHWARTZ illatszert
Temesvár
(Hígyan. nemzet. Laborator

Világczikk! Törvényesen védett hamis gyártmány, mely felülmúl minden más fogtisztító szert.

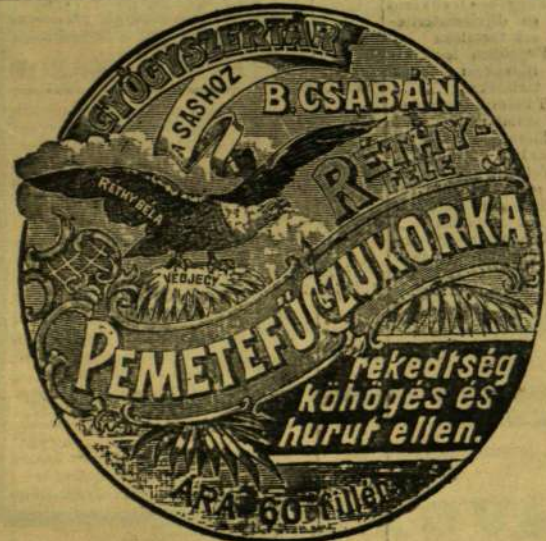

Legkellemesebb, legkíméletesebb és nélkülözhetetlen

Fogtisztító-szer tubusban, fehéríti, konzerválja a fogakat, frissíti, üdíti a szájat. 1 tubus 60 fillér. (30 kr.) — Mindenütt kapható. Egyedüli készítő és kizárólagos elárulók:

SÁVOLY illatszergyára
gőzre berendezett higién. kosmet. laboratórium,
magyar elsőrendű finom pipere-szappangyár,
Budapest, Damjanich-utca 28.
Gyári raktár és fióküzlet Temesvároton.

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
legfinább égyényes
SAVANYU-KÚT

Kapható minden gyógytárban. 8869

Minden
háziasszony
és anyja

Üdvözölhető, aki az
egészség, takarékos-
ság és józanság való-
tekinetből a Kath-
reiner-féle Kneipp-
malátát kávé (mely
csak az ismert ere-
deti csomagokban
valódi) használja.

AJÁNDEKUL
kiválóan alkalmasak a
fotografáló készülékek.
Laterna magikák, Sciopticonok,
mivel szórakoztató és tanulmányos időtöltést nyújtanak. Bő-
választékban kaphatók. 8965

Veszprémi Samu utóda
PEJTSIK KÁROLY
fényképező-eszközök szakértője,
Budapest, IV., Károly-u. 1.
Janár hó 1-től közelebb, IV., Város-
ház-utca 1. sz. Standard-palota
Kossuth Lajos-utca sarkán.
Arjegysek kívánatra ingyen.

Kodakok, albumok, kartonok.

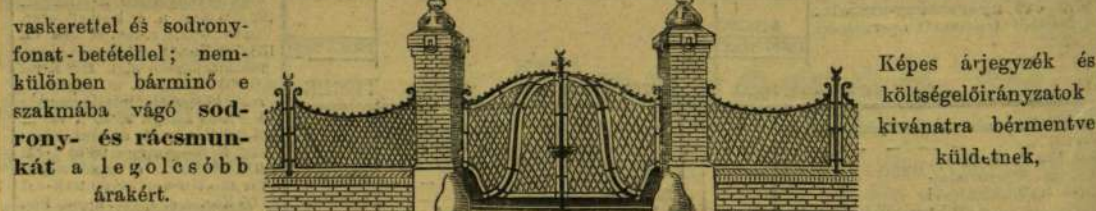
Alapított 1851. évben.

KOLLERICH PÁL ÉS FIAI

cs. és kir. udv. szállítók, első magyar sodronyszövet-, fonat- és szitaáru-gyára

Budapest, IV. ker., Ferencz József-rakpart 21.

Ajánlja egyszerű és
diszes kivitelű
kerítéseket és kapukat

vaskeretű és sodrony-
fonat-betétű; nem-
különböző bármilyen e-
szakmába vágó sod-
rony- és rácsmun-
kát a legolcsóbb
árakért.

Képes árjegyzék és
költségleírászatok
kivánatra bérmentve
küldetnek.

Nélkülözhetetlen és felülmúlhatatlan, hatásában csalhatatlan.
Világczikk, kivitel minden országba.
CHIEF-OFFICE 48. Brixton-Road, LONDON S. W.

A legmegbízhatóbb, legjobb ez az egész világon híres és legkeresettebb háziszér a
gyógygyógyász :
Thierry A. Balzsam-a

felülmúlhatatlan mindenféle mell-, tüdő-, máj-, gyomor- és valamennyi belső be-
tegek ellen. Különleg a legsikeresebb 8907

Sebgyógyító-szer.

Thierry A. Centifolia-kenőcs
(csodakenőcs elnevezéssel), melynek ható-ereje és gyógyhatása utólrólhatetlen! Főleglegessé teszi legtöbb
esetben az operációkat. Ezzel a kenőccsel egy 14 esztendő gyógyíthatatlannak tartott csontsz, sőt utjabban
egy 22 esztendő súlyos rákos betegséget gyógyított meg. Gyulladásos és minden egyéb sebeknél, mint
különösen antiszeptikus szer, enyhítőleg és hűsítőleg hat és csakhamar teljes gyógyulást hoz létre. Gyors puhító
és oszlató hatása is van és megszabadít mindenféle, bármily mélyre hatolt idegen testektől. — Egy tégely
franco 1 kor. 80 fill. az összegnek előre való befizetése ellenében. Nagyobb megrendeléseknek olcsóbb. Ki-
mutatható évenkénti gyártás 100,000 tégely. Egy egész levélár áll rendelkezésre és megtekintésre azon
eredeti bizonylatokból, melyeket e két szerrel a világ minden részéből beküldtek. — Utazóktól óvakodni
és figyelemmel tessék lenni a minden tégelyre bejegyzett csejgre : **Apotheke zum Schutzengel des**
A. Thierry. A hol raktár nincsen, minden rabeszelés ellenére is tessék visszautasítani a hamisított és
hamisított értéket ajánlott készítményeket és tessék azt megrendelni egyenesen az egyedüli gyáros:

Thierry A. gyógyszerésznél, Pregrada Rohitsch-Sauerbrunn mellett.
(Az osztrák cs. és kir. állami hivatalnokok szövetkezetének szállítója.) (Contractor of the War-Office and the
Admiralty London.) Kapható Budapesten: Török József és dr. Egger Leo gyógyszerésztárában.

Nyúláször puha kalapok

FÖLDVÁRY IMRE
férfidivat és felhőnemű rak-
tárban. 9021
Budapest, IV., Korona-
herceg-utca 11. és
VIII., Kerepest-út 9. sz.
Angol cylinderek, divatos ke-
mény és puha kalapok, jó
szabású férfi-ingek, nyakkén-
dők, keztyűk és választékban.

LIPIK

I. rangú fürdőhely Szlavoniában.
Egyetlen jódtartalmú alkalikus hőforrás
(64° C.) a continensen.

Első díjakkal kitüntetve Budapest 1885 és 1896,
London 1893, Bécs és Róma 1894 és Brüssel 1897.
A lonjavölgyi vasút állomása (Dugosellon út). Azon-
kívül a déli vaspálya állomása, Pakrac—Lipik—Kanisán
és Barson út. (Zónatárló). Indulás Budapestől a m. á. v. linnei
gyorsvonatával 7 óra 15 p. reggel, érkezés Lipikre 1/2 óra múlva.
Romániából, Bulgáriából, Szerbiából, Boszniából, Szer-
bovszlán út. Minden irányban napjaink gyorsvonatok. 64° C.
hőmérsékletű hő forrása gazdag nátriumtartalmú (magyar Ems) és
jódvegyületeinek fogva **fürdő- és ivókurára** kiválóan alkalmas.
Külföldi utasok idült **gyomor-, bél-, gégehurttal, hólyag-
bajokkal, köszvény- és csúszos bajná, ischiasná, azon-
kívül vérértelenségnek, görvél-kórna és egyéb mi-
rigy- és csontbántalmaknál.** A legkényesebb igényeknek
megfelelő fürdőberendezés (porcellán-, márvány-, iz-
asztó- és bassinfürdők), fényesen berendezett szállók,
új gyógyterem, gyermek-gyógyintézet, zongora-
társalgó, étterem, kávéház stb., gyönyörű fedett sétány,
remek évszázados park, lawn tennis; mindenütt villamos
világítás. Külföldi utasok.
Hivatalos fürdőorvos dr. Szemeréy Bertalan.
Jódviz szőlőjese egyenesen a forrásból. Forrástár: **DESZKUTY**
L., Budapest. Jódforrásó közelben a fürdőigazgatóságnál,
Lipiken rendelhető. Bővebb felvilágosítással és fürdőleirással szíve-
sen szolgál
a fürdőigazgatóság.

15. SZÁM. 1901. BUDAPEST, ÁPRILIS 14. 48. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és
POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkronikával) együtt
egész évre 24 korona
félre 12
Csupán a
VASÁRNAPI UJSÁG
egész évre 16 korona
félre 8
A POLITIKAI UJDONSÁGOK
(a Világkronikával)
egész évre 10 korona
félre 5
Külföldi előfizetőknek a postailag
meghatározott viteldij is eszolandó.

FELEKINÉ MUNKÁCSI FLÓRA.

A MAGYAR SZÍNIMŰVÉSZETNEK és a Nemzeti Szín-
háznak sok érdemű, fényes múltú tagja
Felekiné Munkácsi Flóra, vissza kíván vo-
nolni a színpadtól, a hol évek hosszú során át
annyi szép sikernek volt részese. Az egész
ország ismeri művészetét, mert a vidéki szin-
padokon is sokat szerepelt, noha serdült leány
korától fogva a Nemzeti Színház tagja.

1855-ben lépett föl először a Nemzeti Szín-
házban, mint ifjú leánya. Vidéki színpadokon
már előbb is próbálkozott, mert
gyermekkorától kezdve a szinpa-
don nőtt fel. Átyja, anyja a szin-
padnak élt. Nagyatya, Gaidler, a
wolffenbütteli hercezségből mint
katona került az osztrák hadse-
regbe; alezredesi ranggal lépett
nyugalomba, s Magyarországon,
Munkácsra telepedett le. Az oszt-
rák katonának már szívvel-lelé-
kel magyar fia volt Gaidler Pál, a
kit a színészet vonzott, és szülő-
városa nevét téve családi neve
mellé, mint Munkácsi-Gaidler Pál
a vidéki színpadokon az úttörő
magyar színészek közt tisztessé-
ges helyet töltött be. Felesége,
Mészáros Anna, szintén a vidéki
színészet kedvelt tagjai közé tarto-
zott. Leányuk, Flóra, Baján szüle-
tett. Gyermek-szerepeket már igen
korán játszott néhányszor, s 13—14
éves korában Aradon, Nagy-Vára-
don nagyobb szerepekben is biz-
tató kísérleteket tett. Az élénk,
szép leánykát ekkor Bécsbe adták
szülei nevelő intézetbe. A nevelő
intézet színi előadásain Flóra tűnt
ki legjobban, s nem sok hja, hogy
német színpadra nem ment. Gyer-
mekkorának első emlékei, első pró-
bálkozásai azonban haza vonzot-
ták, s boldog volt, mikor 1855-ben
a Nemzeti Színházban apró szere-
pekben felléphetett. Szerződötték
is olyformán, hogy minden föllé-
pése után nyolcz forintot kap. Az
akkori lapok gyönyölvéva emlitet-
ték, hogy a Nemzeti Színház havi
számadásai közt ilyen tételek for-
dúlnak elő: «A színház macskái:

12 frt. — Munkácsi Flóra: 8 frt. » A mikor Szig-
ligetinek «Czigány» című népszínműve oly nagy
hatással került színre, a hatásban közreműkö-
dött Rózi érzelmes személyesítője, Munkácsi
Flóra. Ettől kezdve kapott nagyobb szerepeket,
s foglalta le magának a Nemzeti Színházban az
ifjú leányok és nők alakjait mind a drámában,
mind a vígjátékban. Deli termete, szép, barna
arca, a természet pazar adományai tehetséggel
és szorgalommal párosulva, a színpad egyik leg-
kedveltebb alakjává tették. Legnagyobb sikerei
a drámákhoz fűződnek, úgy a regényes, mint a

történeti drámákhoz, úgy modern, mint klasz-
zikus színművekhez. A legtöbbszor adott szin-
művekben az első szerepek nagy része neki
jutott.

1858-ban a Nemzeti Színház jeles művészenek,
Feleki Miklósnak neje lett. A Feleki-pár első szin-
házunk büszkesége volt évtizedeken át. Művésze-
tök sokoldalúságával mesterileg tudták kidol-
gozni az olyan szerepeket is, melyek különben
nem az ő körükhöz tartoztak. A Nemzeti Szín-
ház játérendjét sokáig el sem lehetett képzelni
Felekiné nélkül. Alig van tagja a Nemzeti Szín-
háznak, a ki annyiszor s annyi első
szerepben lépett volna föl. A leg-
különbözőbb műfajokban is otthon-
os volt; bájt, kedvességet, meleg-
séget, érzést, erőt és tartalmat ön-
tött alakjaiba, akár előkelő úrnők,
akár paraszt asszonyok, leányok,
vagy tragikái hősnők voltak azok.

Alkotásainak hosszú sorozatából
nehány jelmezes képet mutatunk
be. A «Szép marquis» című
francia könnyű vígjátékából való
főszerep az egyik; a másik Scribe
drámájának, «Lecouivre Adri-
enne»-nek főszerepe. Schiller «Stu-
art Mária»-ja is sokat megtapsolt
szerepei közül való. Újeredeti dara-
bok alig kerültek színre Felekiné
nélkül. Része volt Csiky Gergely
első darabjának, a «Jóslat» vig-
játéknak sikerében; Abonyi Lajos
«Betyár kendője» című népszin-
művében a szegény parasztasszony
fájdalmának megindító első tol-
mácsa is ő volt. «Bánk bán»-ban
sokszor játszotta Melindát; majd
Jókainé tragikái művészetének
örökségéből a büszke és gonosz
Gertrudis szerepét vette át.

Sokszor játszotta az «Egy sze-
gény ifjú története»-ben, Feuillet-
nek egykor nagy hatású színművé-
ben az ifjú grófnőt. Nálunk e
színmű főleg a Feleki-pár játéka
által terjedt el, s a művész-pár a
vidéken is nagy hatással szerepelt
benne. Moreto «Közönyt közöny-
nyel» című klasszikus vígjátéka-
nak Donna Dianna szerepe a mű-
vésznő koszorújának legszebb le-
velei közé tartozik; Shakespeare

Mártony fényképe.
FELEKINÉ MUNKÁCSI FLÓRA.